

178

A haladó ifjúság mozgalmái (8.)
(2. oldal)

Hiedelem és érték kutatás II.
(3. oldal)

Színház — film — TV
(4. oldal)

A tudásból hiányzó magány
(6. oldal)

Sport
(7. oldal)

Jelenet Jevgenyij Svarc A sárkány című darabjából

XX. évfolyam 8. szám 1982. május 26.

SZEGEDI EGYETEM

A SZEGEDI FELSŐOKTATÁSI INTÉZMÉNYEK LAPJA

Szegedi akadémikusok

A Magyar Tudományos Akadémia 142. közgyűlése zárt ülésén titkos szavazással választották meg a levelező tagok közül a harminchét rendes tagot, akik közül hárman szegediek: Grasselly Gyula, a József Attila Tudományegyetem tanszékvezető egyetemi tanára; Leindler László, a József Attila Tudományegyetem tanszékvezető egyetemi tanára és Petri Gábor tanszékvezető egyetemi tanár, a Szegedi Orvostudományi Egyetem rektora.

Grasselly Gyula 1920-ban született Szegeden, s 40 éve került a tudományegyetem ásványtani tanszékére, 1964 óta egyetemi tanár. Kutató munkájának középpontjában immár húsz éve a hazai mangánérctelepek feltárása és a mangán geokémiájának vizsgálata áll. Emellett foglalkozik a szervesanyag-tartalmú üledék geokémiájával és a szénhidrogén-kutatás üledékgeokémiai vonatkozásaival is. Társ szerzője a háromkötetes „A mangán geológiája és geokémiája” című nemzetközi monográfiának. Több tudományos társaság vezetőségi tagja.

Grasselly Gyula és munkacsoportja kutatásai során bebizonyította, hogy Magyarország bauxitból, mangánércből és rézércből jól ellátott, és jelentős vegyes ásványbányászati vagyonnal rendelkezik perlitből, kovaföldből, zeolitból. Munkássága nagy jelentőségű, hiszen az energiavilág világában a hagyományos energiahordozók föltárására, kutatására irányul.

Leindler László 1935-ben, Kecskeméten született. A József Attila Tudományegyetem matematikus szakán 1958-ban végzett, vörös diplomával. Egy évet Veszprémben töltött, majd a JATE Bolyai Intézetébe került vizsza. 1968-tól egyetemi tanár, 1973-ban — 37 éves korában — a Magyar Tudományos Akadémia legfiatalabb levelező tagja lett.

Tudományos tevékenysége kezdetén az úgynevezett Furie-sorok vizsgálata foglalkoztatta, s kutatási eredményei megteremtették annak lehetőségét, hogy megszülessen a Furie-sorok klasszikus tételeinek tudományos szintézise. A későbbiekben figyelme a függvényegyenletek problematikája felé fordult, kutatásait e területen folytatta.

A JATE Bolyai Intézetében végzi kutató munkáját, dolgozatait, tanulmányait a legjelentősebb szakfolyóiratok közlik.

Petri Gábor Budapesten született 1914-ben, 1945-ben az Orvostudományi Egyetem I. sz. Sebészeti Klinikájára, majd 7 évre a Sebészeti Anatómia és Műtéttani Intézetbe került. 1958-tól a mai napig

a sebészeti klinikán dolgozik. A Szegedi Orvostudományi Egyetem rektora több cikluson át.

Tudományos tevékenysége a sebészeti anyagcsere problematikájára koncentrálódik, de a szervátültetések hazai elterjedésében is úttörő munkát végzett. Kutató-oktató-nevelő munkája mellett mindig törekedett arra, hogy emberi közelségbe kerüljön a betegekkel. Közéleti ténykedése során sokat tett a szocialista egészségügyért, az orvosképzésért. Mint országgyűlési képviselő, a szegedi 6. számú körzet választóinak bizalmát élvezte hosszú évek óta. Az Elnöki Tanács tagja.

A Magyar Tudományos Akadémia 142. közgyűlésén a levelező tagok felvételéről is döntöttek. A szegedi kutatók közül az MTA levelező tagja lett Alföldi Lajos, az MTA Szegedi Biológiai Központjának főigazgatója, Keszthelyi Lajos, az MTA Szegedi Biológiai Központ Biofizikai Intézetének igazgatója és Solymosi Frigyes, az MTA reakciókinetikai kutató csoportjának vezetője.

Alföldi Lajos Miskolcon született 1927-ben. Orvosi tanulmányait Szegeden végezte, 1951-ben kapott diplomát. A Szegedi Orvostudományi Egyetem Mikrobiológiai Intézetében két évtizeden át dolgozott, majd 1971-ben a Szegedi Biológiai Központ Genetikai Intézetének igazgatója, később főigazgatója lett.

Már hallgatóként tudományos munkát végzett Ivánovics György akadémikus mellett, akinek munkatársaként érte el első tudományos sikerét — Akadémia-díjat kapott — a B 12 vitamin mikrobiológiai érték meghatározásával. Később fág-kutatásokkal foglalkozott, melynek egyik eredménye volt a megacín felfedezése. A párizsi Pasteur Intézetben dolgozott ösztöndíjjasként, s ennek hatására fordult figyelme az örökléstan kérdéseire, elsősorban a baktériumgenetika felé. A bakteriális RNS-szintézis szabályozásának vizsgálatába újabb tanulmányútja során kapcsolódott be, s részt vett a rel—A gén létezésének bizonyításában, genetikai térképezésében.

Tevékenységének köszönhető, hogy a protoplasztok mikrobiológiai, genetikai és növénygenetikai kutatásával az intézet nemzetközi hírnévre tett szert. Irányítása idején született meg a szegedi intézetben a világon ötödikként az első génszintézis.

Keszthelyi Lajos 1927-ben Kaposvárott született, 1962-ben szerzte meg nagydoktori fokozatát. Az atommagfizikában és a nuk-

leáris módszerek alkalmazásában hazánkban és külföldön egyaránt elismert új, tudományos, instrumentális fejlesztési eredményeket ért el.

Tudományos munkássága mintegy három évtizedre nyúlik vissza, melynek főbb eredményei: az első szcintillációs számlálóberendezések hazai megtelepítése; a Mössbauer spektrometria meghonosítása és közreműködés ipari jellegű berendezések létrehozásában; a szövekkorrelációs, a csatornaeffektus és a PIXE mérőberendezések kifejlesztése. Biofizikai kutatásai során dolgozta ki a „PIXE-related to protein” módszert, továbbá tanulmányozta, egy általa kidolgozott elektromos orientációs eljárással, a töltött részecskék mozgását membránokhoz kötött fehérjék belsejében.

Solymosi Frigyes 1931-ben Kisteleken született. Diplomáját Szegeden szerezte 1955-ben, nagydoktori disszertációját 1967-ben védte meg, a JATE címzetes egyetemi tanára.

A mintegy negyedszázada megindult szilárd testek kémiaját vizsgáló kutatásokba Szabó Zoltán akadémikus mellett kapcsolódott be. Önálló kutatási szakterülete a fizikai kémia és a reakciókinetika. Tudományos kutatásai kezdetén a szilárd testek felületén a gázok hatására lejátszó reakciók vizsgálatával foglalkozott, s ezen alapvető kutatásai hozzájárultak a nemzetközi élvonal eredményeihez. Jelenleg a NO és a CO levegőszennyezésben játszott szerepének elemzésével foglalkozik.

Tevékenysége ugyan alapkutatás-jellegű, a gyakorlatba való bevezetés lehetőségét azonban nem nélkülözi. Kezdeményezésére a Szovjet Tudományos Akadémia és a szocialista országok akadémiai közös tematikát dolgoztak ki e téma vizsgálatára. A Csongrád megyei Dél-Alföldi Gázgyártó és Szolgáltató Vállalattal együttműködve, a háztartási gáz mérgetelenítését, a metán- és benzinbontó katalizátorok vizsgálatát végzi Solymosi Frigyes és munkacsoportja, valamint a vascsövek polietilénre való cseréjét kutatják. Solymosi Frigyes javaslatára a szocialista országok tudósiból létrejött egy munkabizottság, mely a környezetvédelmi szempontból végzett katalitikus gáztisztító eljárásokat vizsgálja.

Solymosi Frigyes nemzetközi elismerését bizonyítja sok külföldi meghívása, előadásai, és a különböző szaklapokban megjelent cikkei. Több hazai és nemzetközi akadémiai bizottságnak tagja, tudományos elismerések és díjak birtokosa.

Most búcsúzunk, és elmegyünk...

énekelték a napokban ballagó utolsó éves egyetemi-főiskolai hallgatók. A sok-sok virágcsokor mellé kívánjuk, hivatásuk, szakmájuk gyakorlását örömmel és sikerekkel végezzék.

Dóm-téri gyülekező...

...és az indulás pillanatai (Dusha Béla felvételei)

A haladó egyetemi és főiskolai ifjúság mozgalmai Szegeden (8.)

Micheller Magdolna:

Haladó hagyományok továbbélése néhány felsőoktatási kollégiumban, Szegeden

A magyar kollégiumi mozgalom az oktatási folyamat minden szintjén — köztük a felsőoktatásban is — jelentős történelmi múlttal rendelkezik. Ez a történelmi tapasztalat több vonatkozásban megújult és ma is hasznosítható pedagógiai hagyományrendszerre szélesedett. A hatvanas években már eredményekkel is mérhető fellendülésben a múlt haladó hagyományainak feldolgozása, újszerű értékelése is szerepet játszott, melyek közül az alábbiakat tartjuk külön is kiemelkedőnek:

1. A protestáns iskola-kollégiumok belső önkormányzati rendszerét, alsó- és felsőévesek kapcsolatát, a hivatástudatra nevelés (főleg a pedagógusképzés vonatkozásában) lehetőségeit.

2. Az Eötvös József Kollégium igényes szakmai, nyelvi felkészítő tevékenységét, a kollégiumi megújult szakkollégiumi rendszerét.

3. A Györfly Kollégium és a NEKOSZ-kollégiumok home politicus embereszményét, s gyakorlati társadalmi, közéleti szintereit. A koedukált kollégiumok színes, de egymás iránt is felelősséget tanúsító fiatalok demokratikus közösségeit.

Némi leegyszerűsítéssel azt is mondhatnánk, hogy az 1974-ben megjelent kiváló kollégiumi címét szabályozó elvárás a haladó kollégiumi hagyományokat is követelménnyé állította. Ebben a kiváló kollégiumi címet, követelményt is tevékenykedő kollégiumi mozgalomban Szeged felsőoktatási kollégiumjainak többsége igen aktívan vesz részt.

A József Attila Tudományegyetem jelenlegi öt kollégiumából először (1966—67.) a Móra Ferenc Kollégium jelentkezett sajátos arcúval. Az új kezdeményezésekből érdemes idézni: időszakos kollégiumi újságot (MAGUNK) jelentettek meg, kollégiumi napokat, kollégiumi kirándulásokat szerveztek, tudatosn előkészítették az első évesek fogadását, szociometriai módszerrel is követték a közösségek alakulását, a közösség belső kohézióját. Többek között azért is érdemelték ki — Szegeden először, az országban ötödikként — a kitüntető és elismerő Kiváló Kollégium címet, 1976-ban.

A cím elnyerésekor igényes szakkollégiumi hálózatot és színes politikai programokkal nyerték meg a kollégistákat az aktív közreműködésre.

A kollégiumi bizottságban és más szinteken is együtt dolgoznak a választott diákközvetők és a pedagógusok. Jó tudni, hogy közülük a többség Móra-kollégista volt. A kollégiumi közösség egésze kisebb közösségekből, az ún. alapközösségekből építhető fel. Az első éven formális szervezeti felépítés szak, KISZ-alapszervezet, azonos lakóközösség stb.), a felső évfolyamokon szervezési tényszerűségeket váltják fel. Ily módon a kezdetben kiváló alapközösségek cím ma együttműködő kisközösségi eredményeket jelölhet.

A kollégium politikai nevelőmunkájának új lehetőségeit teremtették meg a nemzeti és a tájleltő napok. A nemzeti napok sorában (pl. NDK, Bolgár, mongol, kubai, finn) az adott ország történelméről, irodalmáról, zenéjéről, mai politikai arculatáról ismerhették meg a kollégisták. Ehhez hasonlóan a tájleltő napok egy-egy országrész történelmi hagyományait, népi kultúráját és mai eredményeit hozta előtérbe. Pl. ormánsági, hortobágyi, őrségi, kalocsai napok.

Jelenleg is dolgozik a honismereti szakkollégiumi csoport, ahol a kollégisták — tanári irányítással — a Szeged monográfiához készítenek előzetes anyagokat. A ma „mórási” tudatosan szervezett körökön, tanfolyamokon készülhetnek leendő értelmiségi hivatásukra: közművelődési kör elméleti- és filmvitái, könyvtáros tanfolyam, idegenvezetői tanfolyam, stb. Az 80-es évek játékos dokumentum filmjei a közelmúlt történelméről segítik életközébe hozni. A filmek, s az ezt követő viták pedig a valóságos társadalmi, történelmi élményt is pótolják.

A közművelődési kör tagjai megismerkedhetnek napjaink főbb irodalmi, társadalmi vitáival, a majdani munkájához sajátos elvárásaival, legközelebb. Az elmúlt évek gyakorlatához hasonlóan ma is meghívunk esetenként volt kollégistákat, akik szívesen jönnek, hogy elmondják, mit jelent a gyakorlat, a valóság tanári vagy más értelmiségi pályán.

Úgy véljük, a Móra Kollégium másodszor is elnyeri (1981) kiváló kollégiumi címet, ami azt is kifejezi, hogy a kollégiumi közösség nemcsak megőrizte jellemző hagyományait, hanem az elvárások és lehetőségek dinamikus összhangjával meg is újította azokat.

A Móra Kollégium szervezeti kereteihez és tartalmi munkájához több szinten is hasonlítható a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola Teleki Blanka Kollégiuma. Az ugyancsak a 60-as években induló kollégium elsősorban a pedagógus pályára való felkészítés tudatos segítségét tekintette feladatának. Ennek minél eredményesebb megvalósítása érdekében ifjúságvédelmi foglalkozásokat, kórházban levő gyerekek korrepetálását, cigányiskola patronálását szervezték meg. Ezek a kísérletek — az évek során — szakkollégiumi keretekké bővültek. Az ifjúságvédelmi szakkollégium példaként nemesen elméleti felkészítést ad a leendő általános iskolai tanároknak, hanem gyakorlati területet is biz-

tosít; pl. névelőthonos gyerekek patronálása, kórházban péremkerületi iskolában, tanulmányutak stb.

Újabb, de máris színes, eredményes kezdeményezés a Teleki Kollégium honismereti-neprajzi köre. Ebben a körben a szülőföld, a kisebb táj jellegű egységek történelmi múltját és mai jelentését, valamint a határainkon túli magyarság életét ismerik meg a kollégisták. Az előadásos vitákat a csoport gyűjtőútjain szerzett tapasztalatok teszik teljesebbé.

A kollégium belső szervezeti élete is hasonlítható a Móra közösségi modelljéhez. (Itt kell azt külön is megemlíteni, hogy a kollégium igazgatója és néhány kollégiumi tanára is Móra kollégista volt.) Országosan is érdemi példa arra, hogy az indító kollégium hatása, elvárása mélynyire lehet továbbra is kísérletező kedvű új adaptálási lehetőségek forrása, ösztönzője.

Megítélésünk szerint a Teleki Kollégium közösségi életét is teljesebbé tehetné, ha — több más kollégiumhoz hasonlóan — itt is megvalósulhatna a koedukáció.

Részen még a tanárképzést, de néhány szakág esetében speciális természettudományos képzést egészít ki a JATE Herman Ottó Kollégiuma. A 70-es évek elején induló kollégium — a Móra Kollégiummal való érdemi együttműködésben — új kísérletekbe kezdett. Ennek során keresték és jelölték meg azokat a lehetőségeket, amelyek a főleg természettudományos érdeklődésű kollégisták elvárásainak megfelelővé válnak.

A hagyományra vált szakhaték, a szervezett szakmai találkozók, a kollégiumban lakó külföldi hallgatók nemzeti napjai kezdtek alakítani a Herman Kollégium sajátos arculatát.

Az évenként rendezett majális, a kollégiumi Mikulás, a vidám sport-napok, vagy a karri színtűre szélesedett golyótábor is újabb közösségteremtő alkalmakká váltak. A végzettség munka eredményeért a Herman Kollégium 1978-ban kapott Kiváló Kollégium címet.

A koedukált kollégiumban házas hallgatók is helyet kaptak. Így — a szociális előnyök mellett — mozgalmi eredmény is, hogy a főleg ötödéves házas hallgatók egy adott közösséghez szervezően kapcsolódva dolgozhatnak.

A JATE két kiváló címet kiérdemelt kollégiuma szerencsésen ötvözi közös tevékenységében a legnemesebb kollégiumi hagyományokat; egy adott egyetem különböző nemű és különböző szakmai érdeklődésű hallgatóinak vidám együttélését és feléle politikai, szakmai vitáit, továbbképzéseit. Ez az új együttes több vonatkozásban új lehetőségeket teremtett, mintegy valós versenytárs lett a JATE legrégebbi kollégiumának, a szegedi Eötvös Kollégiumnak is.

A Szegedi Orvostudományi Egyetemen az előző évtizedekben — más felsőoktatási intézményekhez hasonlóan — az egyes kollégiumoknak egyéni arculatuk is volt az összegytemi jellegzetesség mellett. A SZÖTE kollégiumainak pedagógiai, politikai vezetői — az utóbbi években — azt a tendenciát segítik megerősödni, hogy mindegyik kollégium leendő orvosok közössége.

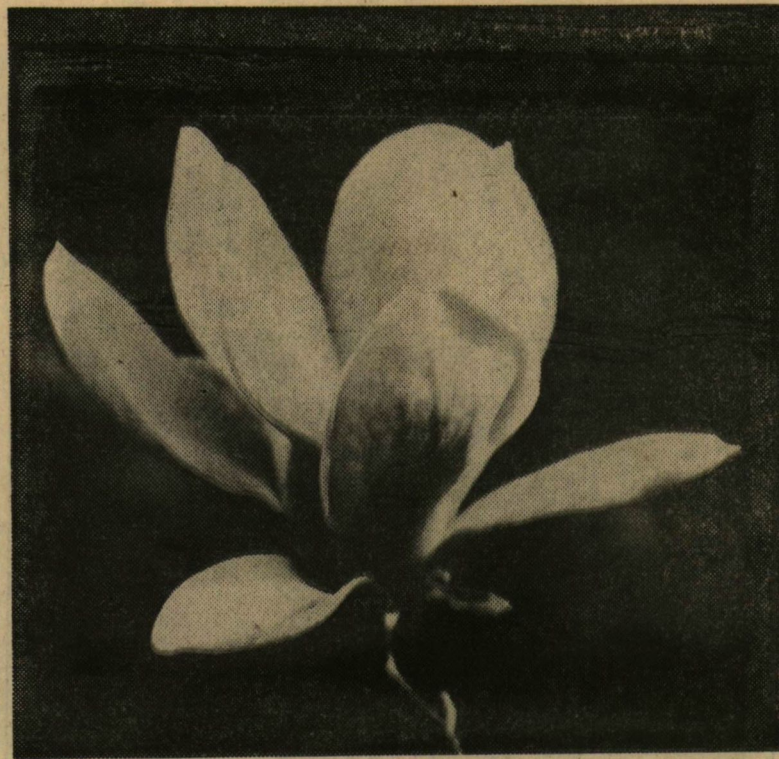
Az egyetemi képzési célokat a kollégium a maga lehetőségeivel bővíti, az együttműködést együttműködésé fejleszti. A „Professzoraink reflektorfényben” című előadássorozat keretében a szakma távlati feladataival, kiemelkedő eredményeivel ismerkedhetnek meg a ma orvostanhallgatói.

A társadalmi-közéleti nyitottságot segítik a középiskolákban tartott egészségügyi előadások, a nyelvi klubok, az MSZBT tagsóportban való tevékenység és a megyei, városi vezetőkkel való kezesztal-beszélgetések is.

A SZÖTE kollégiumaiban is többféle vidám vetélkedőt, stúdiós és más versenyt rendeznek. Itt is külön fogadják az elsőéveseket és emléklappal, emléklappal búcsúznak a végzősöktől.

A külföldi hallgatókkal — Szegeden a legrégebben — tudatosan foglalkoznak. A külföldi kollégisták jelentős létszáma és a tapasztalatok hasznosítása külön szintet hozott létre.

Az általunk vázolt kollégiumi hagyományrendszer szegedi felsőoktatási eredményei jól szolgálgják az intézmény alapvezető képzési célját és eredményesebbé, színesebbé teszik a KISZ kollégiumi szintű feladatait. Ezzel a lehetőséggel tudatosan élve pedig nemesen megvalósítják a mozgalom elvárásait, hanem a közösség egésze és egyes tagjai számára is vonzó feladatokat teremtenek. Ahogy a KISZ X. Kongresszusa meghatározta: „Szükségesnek tartjuk, hogy a felsőoktatási intézmények elméletileg megalapozott, széles körű szakmai, társadalomtudományi ismereteket adjanak, hogy felkészítsenek az értelmiségi funkciókkal kapcsolatos szakmai és közéleti teendőkre.”

Virágzó magnólia (Pataki Zoltán felvétele)

Baráti találkozó a JATE-n

A hazánkban, így Szegeden is zajló, béke- és barátság hónap eseménysorozat keretében 30 tagú szovjet delegációt látott vendégül a JATE MSZBT május 8-án, az egyetem KISZ-klubjában.

A Nyikolaj Jevgenyevics Platonov vezérőrnagy vezette küldöttséget dr. Kristó Gyula oktatási rektorhelyettes köszöntötte, majd tájékoztatta a vendégeket az egyetem múltjáról, szerkezeti felépítéséről, az egyetemi munka céljairól, és időszerű kérdéseiről, valamint az egyetem külföldi kapcsolatairól.

Ezután dr. Apjok József, a JATE MSZBT elnöke mondott rövid beszédet, melyben beszámolt a társaság munkájáról, összetételéről, céljairól.

A vendégek nevében Platonov vezérőrnagy, a Szovjetunió Hőse, a történelemtudományok doktora, a Gagarin légi katonai akadémia tanszékvezető egyetemi tanára emelkedett szólásra. Megköszönte a szíves fogadtatást, majd üdvözölte és bemutatta a szovjet delegáció azon tagjait, akik részt vettek a magyarországi felszabadító harcokban.

A találkozó további részében a két delegáció tagjai kötetlen beszélgetést folytattak az egyetemen folyó tudományos munkáról, valamint meglátogatták a JATE kibernetikai laboratóriumát, s az egyetemi könyvtárat.

HÍREK

A JATE KISZ Egyetemi Bizottsága emléklapokat alapított az aktívan dolgozó KISZ-tagok munkájának elismerésére. Az EB a plakett első példányát, jelképesen, a tudományegyetem pártbizottságának ajánlotta fel, megköszönve a mozgalmi munkában nyújtott támogatást. A plakettet Kiss Barnabás, a JATE KISZ-titkára adta át Gécseg Ferencnek, a pártbizottság titkárnak a JATE május 6-ai küldöttgyűlésén, ahol a KISZ elmúlt évben eredményesen dolgozó, aktívai is átvehették plaketteiket.

Május 11-én tartotta a JATE KISZ Egyetemi Bizottsága a küldöttgyűlés utáni első ülést, melyen a munkaterületek elosztása, valamint a munkastílus kialakítása voltak a fő kérdések.

A bizottság megállapította, hogy a hatékonyabb munka érdekében egyszerűsíteni kell a munkamegosztást, ezért bizonyos reszortok feladatait újrarendelték, illetve újakat alakítottak. A jobb munkát célozza az egyetem vezetésének azon intézkedése is, miszerint új, függetlenített státusz létesítette, a titkárhelyettes részére, mely státusz Fenyvesi Erzsébet tölti be.

A kollégiumokkal való kapcsolatot, illetve a diákok közötti folyó munka javítása érdekében ezután kollégiumi felelős is tagja a bizottságnak, valamint az oktatási-szakmai felelős, akinek feladata figyelemmel kísérni az oktatáskorszerűsítési munkát.

Az érdekvédelmi felelősök átkerültek a tanulmányi érdekvédelmi, valamint a jogostuánügyek.

A bizottságon belül dolgozik ezentúl két, határozott reszorttal nem bíró tag, akik egy-egy konkrét feladatot végrehajtása, megszervezése terén nyújthatnak nagy segítséget.

Ezek után a bizottság jelenlegi összetétele (a sportfelelős kijelölése még nem történt meg): titkár: dr. Kiss Barnabás, titkárhelyettesek: Fenyvesi Erzsébet és Kozma József.

A bizottság tagjai: Berkesi Ottó (OD-titkárhelyettes), Deák Agnes (BTK KISZ-titkár), Engi Katalin (külügyi felelős), Heller Péter (agít.-prop.), Hohl Zsuzsa (kollégiumi felelős), Molnár Katalin (alapszervi titkár), Muzsik

Gyula (kulturfelelős), Palinkó István (érdekvédelmi), Solymosi József (TTK KISZ-titkár), Szalczky Ida (JTK KISZ-titkár), Várnai Éva (oktatási-szakmai felelős) és Várjú Gabriella (közművelődési felelős).

Megfontolt a karon folyó munka segítése érdekében az instruktorok kijelölése is: A BTK-n Hohl Zsuzsa, a TTK-n Kozma József, a JTK-n Fenyvesi Erzsébet, a mat.-fiz. csúcsnál Muzsik Gyula, a vegyészknél Palinkó István, a földrajzosoknál Engi Katalin, a biológusoknál pedig Heller Péter tölti be ezt a funkciót.

A fordítóverseny eredményei

A József Attila Tudományegyetem KISZ-bizottsága és Idegen nyelvi Lektorátusa áprilisban fordítóversenyt rendezett, nem szakos, JATE-s hallgatók számára.

A verseny eredményhirdetésére és a díjak átadására május 6-án került sor az Idegen nyelvi Lektorátuson. A díjazottak a JATE KISZ-bizottsága, a Lektorátus, a különböző idegen nyelvi tanszékek és az MSZBT tagsóport díjját és jutalmait vehették át.

Eredmények:
Angol nyelv: 1. díjat nem adott ki a zsűri; 2. Varga József, III. matematikus, Doktor Tamás, I. fizikus. Köszönjük Katalin, III. orosz fordító; 3. Hídegy Éva, IV. fizikus, Sik Csilla, IV. mat.-fiz. szakos hallgató.

Francia nyelv: 1. Szolnák Sándor, IV. magyar-történelem; 2. Móraos Károly, IV. magyar-történelem; 3. Takács Flóra, III. angol fordító szakos hallgató.

Német nyelv: 1. Hegedűs Éva, II. joghallgató; Lovász Attila, V. matematikus; Kovács Judit, IV. magyar-orosz szakos hallgató.

Olasz nyelv: 1. díjat nem adott ki a zsűri; 2. Mónus Edit, III. joghallgató; 3. díjat nem adott ki a zsűri.

Orosz nyelv: 1. Kovács Péter, IV. joghallgató; 2. Tóth-Abonyi Mihály, IV. matematikus; 3. Molnár Sándor, V. földrajz; 4. Levarszky Zoltán, II. matematikus, Rácskevi Béla, IV. fizikus és Katona Tibor, IV. joghallgató.

A zsűri különdíjját kapták Lakó Ibolya és Alexin Zoltán.

Az oktatás a technika nyomában

A tanárképzés hatékonysága érdekében technika szaktárgyi metodikusunk — dr. Mihály Endre, a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola docense — mindent megtesz azért, hogy minél több közvetlen tapasztalatot szerezzünk a tanári pályáról, a különböző tanítási módszerekről, és nem utolsósorban a technika és az oktatás kapcsolatáról. Ezt a célt szolgálta március 26-i kirándulásunk is, amely során betekintést nyerhettünk a múlt, a jelen és a jövő iskolarendszerébe, illetve tanári feladataiba.

Igy történt, hogy Mihály tanár úr vezetésével, Szabó Tibor adjunktus kísérő tanárunkkal és velünk, a III. éves technika szakos tanárjelöltekkel, hajnali 6-kor kigördült a főiskolai busz, és meg sem állt utunk első állomásáig, Kecskemétiig.

A Kecskeméti Módszertani Intézetben dr. Schwáb Péter, az intézet igazgatója és munkatársai előre megszervezett, gazdag programmal vártak. Rövid tájékoztató alapján megismertük az intézet sokrétű munkáját. Bács-Kiskun megyében itt folyik a pedagógusok továbbképzése, de emellett az intézetnek szolgálta jellege is van. Különböző transzparenszekkel, szendvicssóliakkal és a meghibásodott eszközök javításával is segítik a megye iskoláit.

Ezután városnézésen vettünk részt. A városháza impozáns tanácsterméből a Játékházba, egy csodás gyermekbirodalomba vitt utunk. Itt rendezték be a Játék-múzeumot is. A kecskemétiakkal joggal büszkék a világhírű Kodály Zoltán Zenepedagógiai Intézetre. Nemcsak azért, mert a régi Ferences-rendi kolostor felújított épületéről van szó, hanem a Kodály-módszer tanításának a központjáról is. Az USA-tól Japánig a világ minden tájáról jönnek zenetanárok, hogy a Kodály-módszert elsajátítsák.

Az intézet vezetői programunk utolsó állomására, Jakabszállásra kalauzoltak. Az intézet munkájában kiemelkedő szerep jut a tanyasi iskolák, illetve az ott tanító tanárok munkája segítésének. Céljuk az, hogy az osztályon kívül az oktatás színvonalát minél jobban megközelítse az osztályon kívüli és a tanulók könnyen felzárkózhassanak a tananyag elsajátításában. A tanyasi iskolában Szerdahei Andorné tanítónő és 15 fős alsó tagozatos osztálya fogadott minket. Az órák itt félórásak. Tőlünk függetlenül folyt az óra, ahogy szokott. A 4. osztályosoknak közvetlen környezeti ismeret órájuk volt. A 3. és 2. osztályosok önálló munkában feladatokat oldottak meg, míg az elsősök a „magnós tanítónéni” irányításával töltötték ki a környezeti ismereti programlapokat. Ugyanis az intézet, tapasztalt pedagógusok és szakfelügyelők bevonásával, a különböző szaktárgyak programját vihető anyag részeit feldolgozta. Ezután kipróbálták, a feladatokra szánt időt, gondosan lemérték, és, ha szükség volt módosították a feldolgozás idejét vagy kérdéseit, és csak ezután került sor az órák hangfelvételére, végül a sokszorosításra. A megújított valamenyi tanyasi iskolát az intézet látta el a programozottakhoz szükséges felszerelésekkel. Minden műsorhoz mellékelik a teljes program leírását, így a tanárnak nem kell végighallgatnia az anyagokat.

A fennmaradó fülhallgatókat mi is a fülünkre tettük és figyeltük, hogy a gyerekek hogyan követik a magnós tanítónéni utasításait. Ellenőrzésnél piros ceruzát vesznek a kezükbe, és kijavítják hibáikat. Közben a tanítónéni forgószalagszerűen most a 2. osztállyal foglalkozik közvetlenül. Az elsősökre is sor kerül, mivel a programokat úgy szerkesztették, hogy arra is maradjon idő, hogy a tanítónéni-jük megkérdezhesse: „Mit tanultok a magnós tanítónéni-től?”

Dr. Schwáb Péter mondta, hogy a Művelődési Minisztérium tanszere nyilvánította ezeket a programozottakat, amelyeket egyre több osztott iskola is igényel. De eredményt csak úgy

Figyelve a „magnós-tanórát”

lehet elérni ezekkel a taneszközökkel, ha a tanár technikai felkészültsége mellett helyesen építi a megfelelő eszközt a tanítási órájába. Ezért az intézet különös figyelmet fordít a tanárok szaktárgyi továbbképzése mellett az oktatástechnológiai ismeretekre és ezekhez módszertani útmutatót is ad.

Megköszöntük vezetőinknek az élménydús programot és továbbmentünk Soltvadkertre. Ignác István igazgató bemutatta az iskolát, ahol technikából a „B” változatot tanítják. Ehhez a lehetőségek adták, a gazdaságuk jól tervezett, és szervezett. Szövetkezeti formában gazdálkodnak, a szőlő-, gyümölcs- és zöldségtermesztés értékesítéséből befojt összeg pedig az iskola továbbfejlesztését szolgálja. A tanulók munkája még szünetekben is szervezett, és a gyerekek szívesen végzik a mezőgazdasági munkát. A tornatermük reggeltől este 10-ig és hétvégeken állandóan kihasznál. Jól működnek a különböző ifi- és felnőtt-csapatok, a tömegsportrendezvények. Az is természetes, hogy az órsók egy-egy családnak tartják meg a foglalkozásukat.

Utunk utolsó állomása Kecel volt. A Szegedi Körzeti Stúdió 1982. február 12-i adásában bemutatta a keceli Általános Művelődési Központot, melyet 1981. április 2-án adtak át. Ebben a csodálatos kivitelezésű intézményrendszerben egy igazgatás alatt működik az iskola és a művelődési ház. Az oktatás és a közművelődés egyégy olvad, illetve szervesen kiegészíti egymást. Az épületben óvoda, általános iskola, községi könyvtár, mozi, különböző szakkörök és klubok működnek. A község lakói és a tanulók élnek is a lehetőségekkel.

A tervek szerint — figyelembevéve a község növekvő lélekszámát — még uszodával, sportcsarnokkal, középiskolával és színházteremmel fog bővülni a meglévő intézmény.

Az intézet összetettsége nem jelenti azt, hogy az iskola zártabb lett, ellenkezőleg még nyitottabb. A tanítási órák a kabinet-rendszer mellett még jobban specializálhatók, pl. a kéma órát a fotó-szakkör laborjában, vagy a magyar órát a könyvtárban tartják meg. Az iskola tárgyi feltételei a legpraktikusabbak és összhangban vannak az oktatás megváltozott rendszerével, új formáival, módszereivel.

Az első ilven intézmény Kecelen működik, s felépítése során a község minden családja jelentős társadalmi munkát végzett. Reméljük, több ilven Általános Művelődési Központ épül, mert ahogy Pozsgay Imre művelődési miniszter az átadáson mondta: „A jövő az integrált kulturális intézményeké.”

A jövő iskoláiban járunk Kecelen, ahol minden lehetőség adott, hogy sokoldalúan képzett fiatalokat neveljenek. Díszvendő az intézet igazgatója Udvarhelyi István pontos és lelkes munkája. Tanárainkkal együtt örömmel vettük, hogy az elterjesztett technika, termék berendezésében tanácsainkat, javaslatunkat kikérte.

Fél 11-re értünk haza fáradtan, de tapasztaltabban és élményekben gazdagabban.

HAVASI ZSUZSANNA
JGYTF
matematika-technika szakos
III. évfolyam

Hiedelem és értékkutatás II.

— eredmények —

A Szegedi Egyetem március 23-i számában már beszámoltunk a Makón végzett „Teknyős”-hiedelem és értékkutatás indítékairól, okairól, ismertettünk néhány hipotézist. Az írásból sajnálatos módon kimaradt Bálint Sándor és Polner Zoltán neve, emiatt ezúton is elnézést kérünk, akik már a szociológiai vizsgálat előtt is foglalkoztak a Teknyőkaparó alakjával; Polner Zoltán forgatókönyve alapján, Király Zoltán rendezésében film is készült a témáról, melyet nívodijjal jutalmaztak.

A vizsgálat most jutott el abba a stádiumába, hogy konkrét eredményekről is lehet már beszélni. A számítógépes feldolgozásban Tóth Éva és Csirik János segítségével sokat jelentett, nagyon meggyorsította a kutatás menetét. Néhány érdekes, meglepő dolgról már be lehet számolni. (Helyhiány miatt a bizonyító értékű százalékos arányok néhány fejtegetés mellől elmaradnak.)

1. A jóslatokhoz való viszony

A válaszok alapján megközelíthetjük, hogy a megkérdezetteknek kisebb arányú az „elutasítás” (ostoba, primitív) és nagyobb súlyt kap a „felmentés” (idősek) mozzanata. A legfontosabbnak azonban az „önfelmentés”, „elhárítás” mozzanata tűnik. Ez egyfelől megnyilvánul abban, hogy az időseknek megtalálható az idősebbekre, vallásosaknál a vallásosakra történő utalás, illetve ezt fejezi ki a szubjektív tényezőket említő magas aránya is. Feltehető az is, hogy az iskolázottak az iskolázatlanokra, az iskolázatlanok a szubjektív tényezőkre, a vallásosok a szektás tagokra stb. hátrítják át a jóslatokban hívést.

A jóslatokban való híves számos ellentmondást tartalmaz. A jóslatokkal szembeni fenntartás igen erőteljes, amikor általában a jóslatokról van szó. Akkor azonban, amikor a Teknyőkaparó-hiedelemről beszélnek az emberek, inkább az elfogadás a meghatározó, vagyis a jóslatok elutasítása közel sem egyértelmű. Ez kifejeződik egyfelől abban, hogy a jóslatokban hívők megítélésekor háttérbe szorul az elutasítás, másfelől abban is, hogy a Teknyőkaparó-hiedelem megítélésekor nagy súlyt kap az elbizonytalanodás, illetve a válasz elől való kitérés.

2. Jövőbe látás — jövőmondók — jósök — kommunikáló körök

Arra a kérdésre, hogy régen voltak-e olyan emberek, akik előre látták a jövőt, a megkérdezettek 43%-a válaszolt igen-nel (45% a nem válaszok aránya). Arra a kérdésre viszont, hogy van-e, aki előre meg tudja mondani a jövőt, csak 26%-ban válaszoltak igennel. A múlt és jelen viszonyában tehát csökkent a jövőbe látók aránya.

A megkérdezettek valamivel több mint egyharmada a jövőmondókat a Teknyőkaparóval, illetve a jóslással azonosította, a válaszadók egytizede valamilyen formában közvetlenül is kapcsolatba került a jóssokkal, 50%-a családból eredeztette a jóssokat.

Az elmondottak alapján kitűnt, hogy az emberek közel fele ismer jóslatokat, illetve hallott a jövőmondó emberről — bár nagy részük nem hisz a jóslásban. 50% felett van azoknak az aránya is, akik hisznek abban, hogy a jövőre lehet következtetni, de a jóslatok elutasítása ellenére a jövőmondókat a nagy többség a Teknyőkaparóval, illetve a jóslással azonosítja, és csak a válaszok egy kis töredéke utal a tudósokra és a tudásra általában.

A Teknyős-hiedelemről kommunikáló csoportok köre hasonló a jövőmondó emberről, illetve jóslatokról kommunikáló körökhöz. Vagyis a hiedelemnek generációról generációra történő

átadásáról van szó. Szembetűnő eltérés viszont a jóslatokhoz képest, hogy igen jelentős szerepet kapnak a hiedelem átadásában a területi szerveződésű kommunikáló csoportok. A tv, mint kommunikációs forrás, jelentősen átrendezi a hiedelem kommunikációs szerkezetét. A családi-rokonsági kommunikáló csoport leszűkül a nukleáris családra. Előterbe kerül a munkatársi kommunikáló kör. Vagyis a tv-film a hiedelemterjesztésben, úgy látszik, más „mezőben” hat. A Teknyőkaparó tartalmi kérdései alapján, de a múlt—jelen—jövő viszonyainak összevetésekor is, megfigyelhetjük a hiedelmeket „életre hívó” kommunikáló köröket. Elkülöníthetjük a tradicionális családi-területi szerveződésű, valamint a tv-film kapcsán tapasztalt baráti, munkatársi köröket. A múlt—jelen—jövő viszonylatában jóval nagyobb a tradicionális kommunikáló körök súlya. Egy szorosan vett közösség kulturális örökségének generációról generációra való átadásáról van szó, a tv által bemutatott film ezért elterő kommunikációs szerkezetekben adódott át.

3. Értékek múltban és jelenben

Úgy tűnik, hogy a múlt a valóság, hiszékenység, illetve az erkölcs, a családteret, a munka világa volt. (Erre számítani lehetett, a vizsgálat eredményei csak megerősítették a feltevést.) Ezt a világot váltotta fel az értelemhez kötődő jó világ. A mai világnak lényeges elkülönítő jegye a „jó világ” — ez egyértelmű más válaszokból is. A megkérdezetteknek 47%-a érzi úgy, hogy sokkal jobb, 32%-a pedig, hogy jobb a mai világ a régihez viszonyítva. A válaszolók közül 18% hajlik arra, hogy jobb is, rosszabb is, és csak egy fő az, aki azt mondta, hogy rosszabb!

A jó világban a tudás veszi át az emberi viszonyokban a legitimáló, integráló funkciót, olyan körülmények között, amikor a hagyományos értékek szerepe csökken, pontosabban a múltba kerül, illetve olyan körülmények közé, amikor a tudás minden funkciót nem lépés egyenlő mértékben betölteni.

A megkérdezettek a jelenben a múlthoz képest más értékren-

det tételeznek. A kialakult új értékrend központi szervező ereje a tudás. A mindennapi életben azonban a tudás által legitimált értékrend könnyen felborul.

4. Érték, értékek — legitimáció — Teknyős alakja

A Teknyős személyi tulajdonságok alapján a többiekénél okosabb, olvasottabb, tapasztaltabb és emberi kapcsolataiban nyílt emberként jellemezhető. Alakjában tehát olyan legitimáló elvek jutnak kifejezésre, mint a képesség, képzettség. A személyi tulajdonságok alapján azonban kibontakozik egy másik Teknyős alak is. A különleges képességekkel megáldott jósi, jövőmondási, táltosi, garabonciás tulajdonságokkal megáldott, az emberekre különleges hatást gyakorló alak. Végül megrajzolható egy negatív figura is — buta, műveletlen, bűnöző hajlamú Teknyős. A réteg-hovatartozás szerinti válaszokból más legitimáló elvek, értékek rajzolódnak ki: az egyszerűség, szegénység, vallásosság. A Teknyős alakjában a legkülönbözőbb társadalmi, természeti, vallási képzetek férnek meg egymással — valószínűleg szerepének, funkciójának sokszínűsége miatt.

5. A „kettős” értékrend és hordozói

A családi tradicionalitás szerepe a fiatalok vonatkozásában kevésbé jelentős. A már korábban is tárgyalt, múltba utalt értékek (hit, barátság), megfelelő kiegyenlített tapasztalható. A társadalmi egyenlőség esetében inkább az egyenlőtlenségek elfogadása a meghatározó, amely azonban együtt jár a demokrácia fontosságának hangsúlyozásával. A megkérdezettek kiemelkedő szerepet tulajdonítanak a konformitásnak. Kettős érték- és normarendszer rajzolódott ki a válaszokból. Egyfelől a család tradicionális értékeinek, valamint a lokálisnak kiemelkedő szerepet tulajdonító normarendszer, másrészt ezeket háttérbe szorító, elimináló rendszer. Feltehetően e két pólus függvényében alakul ki a hithez és barátságához való viszony is.

(Lapunk következő számában beszámolunk a kutatás további eredményeiről, részleteiről is.)

MÓRO CZ KÁROLY

A pódiumon: Simon Aladár

Az elmúlt hónapokban kollégiumok társalgójában, klubokban többször adta elő *Ködszurkálás* című önálló műsorát Simon Aladár.

A műsorral Latinovits Zoltánra emlékezik. Saját vallomása szerint: nagy hatással volt rá Latinovits 1976-ban megjelent *Ady-verselemeze*. Akkor csakis azt érezte igaz versmondásnak. Számára ma is Ady Endre és József Attila legjobb tolmácsolása egyenlő Latinovits Zoltán interpretálásával. A Ködszurkálásban tudatosan törekszik a nagy példakép mentalitásának érzékeltetésére, megpróbál valamennyit átvenni szenvedélyességéből, hirtelen érzelmkitöréseiből. De gondosan vigyáz arra, hogy mindez ne utánzasként hatson.

Simon Aladár elsőéves a bölcsészkaron, magyar-történelem szakon. (Tavaly még Debrecenben volt egyetemista, ott biológiát és földrajzot hallgatott.)

Első önálló pódiumműsorával, még középiskolás korában, a Győri Ifjúsági Házban mutatkozott be. Mostani műsora végleges elkészítésében Oláh Attila, a Medicus Színpad vezetője volt segítségére.

Simon Aladár új műsorokra készül. Szeretne egy vidámabb összeállítással a közönség elé lépni.

(bőle)

Figyelem!

Felhívjuk lapunk külső munkatársainak figyelmét, hogy a május hónapban közzölt írásokért, fényképekért és rajzokért, valamint a szépirodalmi alkotásokért június 15—20. között délelőtt 9—12-ig fizetjük ki a honoráriumokat. Utolsó lapszámunk június 8-án jelenik meg, az abban publikált cikkekért járó honoráriumot a külső munkatársak állandó lakhelyére küldjük. Kérjük tehát a kéziratokhoz mellékelni az állandó lakcímet! Köszönjük!

A JATE-klub

vezetősége közli, hogy május hónapban már csak a péntek esti disco-klub idejére tart nyitva. Június 1-től kezdődően minden héten kedden, pénteken, szombaton, vasárnap este disco-program várja a látogatókat. A klubtagok részére 15 Ft-os, a klubtagságon kívüli nem rendelkezők részére 25 Ft-os jegy váltása kötelező. Az építőtáborok által szervezett programok idején a klub csak a táborlakók számára nyitott.

A sárkány

Jevgenyij Svarc „A sárkány” című 3 felvonásos (színpadi) műséréjében a szabadság és az elnyomás, az ember fizikai és lelki-szellemi terrorizáltságának, egész lényre meghasonlottságának szövevényes problematikáját ábrázolja. A *Medicus* színpad előadása (rendező: Oláh Attila és Upor László) nem követi szorosan a Svarc-dráma cselekményét. Nem csupán az amatőr előadások esetében többnyire szükségszerű szöveghagyásokra gondolok, mert ezek a húzások lényegében véve a Svarc-dráma szellemét nem érintik. A darab befejezése azonban a *Medicus*-előadásban nem happy end-be torkollik, s ez, visszamenőleg, az eredeti darab üzenetétől eltérő értelmezés(ek)-re ad lehetőséget.

Ebben az előadásban „A sárkány” az emberen, az ember alapvető és természetes igényein kívüli hatalom „önmozgása”-nak reprodukciója, s ehhez az „önmozgáshoz” való lehetséges emberi viszonyulások vázlatos bemutatása.

A városban, ahol a mese játszódik, „sohasem történik semmi.” Az emberek felett mindenféle értelemben uralkodó Sárkány a lelkek rezdülését is ellenőrző, fegyvere az abszolút önös érdek vezette, taktikus meghunyászkodás (a Polgármester és Heinrich) ellen nincs, de nem is kell hogy legyen, hiszen e meghunyászkodás lényege éppen a Sárkány feltétlen kiszolgálása. Ez az archetipikus magatartás-szerkezet akkor változik némileg, amikor a városba érkező Lancelot — ekkor még csupán a jog, az igazság és a méltányosság szent eszméivel felfegyverkezve — viadalra hívja azt, akit eddig kihívni is elképzelhetetlen vakmerőségnek tűnt. Lancelot az érdekek nélküli, így félelem nélküli cselekvés embere, ha tetszik: a lovagi erény hordozója (stb.). Bátor-sága ugyan kisebb ellenállásra bírja a Charlesmagne-t, Elzát és a Siketnémet is, de ez a bátorság, s majd a Sárkány legyőzése, valójában olyan szituációt eredményez, amely a Polgármester számára a hatalom megragadásának lehetőségét biztosítja. Mert a Polgármester pontosan tudja, hogy az egyszemélyes hatalom fennmarad, ha a funkciót valaki betölti. A funkció van, s az nem lehet, hogy valaki ne töltse be. Fennmarad az egyszemélyi hatalom, mert az emberi lelkek a szó szoros értelmében hozzáidomultak a társadalom (közösség) ilyen törzulasához, és fennmarad, mert ugyanakkor az ölébe hullott — s nem önmaga

THEATRE SZÍNHÁZ

által kivívott — szabadsággal úgysem tud semmit sem kezdeni a közösség, illetve: ez így ezért nem is szabadság. Elza lázadása csupán a szerelmesé, csak a Lancelot iránt érzett szeretet veti föl előtte a lázadás lehetőségét. De Lancelot nincs jelen, fizikai értelemben azért, mert a csata után — minden bizonnyal — a Polgármester „eltünteti”, jelképes értelemben pedig azért, mert hőstette — paradox módon — beilleszthető a sárkány-mechanizmusba, az egyszemélyi, centralizált hatalom működésébe. Tudniillik kisajátítható. Csupán egy önjelöltre van szükség, aki magára vállalja a funkció betöltését. „Azt mondom, hogy én vagyok az elnök, s mit ad Isten: én vagyok. Csak mondanom kell, mert ha nem mondom, az olajozottan működő szerkezet mozgása akadoni kezd, s akkor már baj van, akkor mindenféle szabadságról kezdhetnek beszélni, s ez nem kívánatos. Legalábbis számomra nem.” Körülbelül ezeket gondolhatja a Polgármester. Vagyis: a győzelemmel együtt a szabadságot is kisajátítja, s a többi már gyerekjáték. Csak a többszáz éve bevált mechanizmus szabályait kell ismerni és alkalmazni. A Siketnéma előadás végi, elhaló „gaudeamus”-a azonban a most már következetes ellenállást jelzi: most aztán valóban elfelejt beszélni.

A *Medicus* színpad előadása szép distanciát teremt az eljátszott dolgok felé. Ez keretes megfogalmazást nyer. Az előadás kezdetén az égő gyertyákkal megrakott asztal körül a játszó személyek kiosztják egymás közt a szerepeket, pontosabban: magukra vállalják azokat. A befejező jelenetben pedig a fekete lepellel letakart (eloltott) gyertyákat, így a sirt jelképező asztal virágokkal szórják teli, ekképp fogalmazva újjá a cselekmény lezárásából keserűnek tűnő befejezést, kiemelve a történet, az egész eljátszott darabot az időből, egyszersmind a halott feltámadásának bizonyosságát hirdelve.

Az előadás erénye az együttes játék, a mozgások, mozdulatok összehangoltsága, egységes, ki-

dolgozott ritmusa. Ebből a szempontból a *Medicus* színpad utóbbi éveiben bemutatott előadásai közül „A sárkány”-t érzem a leg-erősebbnek. Balog József Lancelot-ja kellően erőteljes, magabiztos alakítás, igaz, talán a kelle-ténél egysíkúbb. Lehet, azért is, mert *Csupor Zsigmond* a Sárkány szerepében nem igazán méltó ellenfél a suttogós beszéd inkább erőteljenti, mintsem félelmetessé teszi a Sárkányt. Szabó Irén (Elza) a tőle megszokott, pontos alakítást nyújtja. Oláh Attila bölcs, cinikus, a sok gond-tól kissé hajlott tartású Polgár-mestere az előadás egyik erőssé-ge. Minden tekintetben érett alakítás. Nagyon jó Heinrich szerepében *Sztarenki Pál*, biztos tempójú beszéde, kiérlelt mozgá-sa biztató jövőt ígér. *Simon Ala-dár* (Siketnéma) és *Balog Iván* (Charlesmagne) jól illeszkednek az együttesbe, megemlítendő *Molnár Imre* (II. polgár) erőtel-jes egy perce a szabadság-epi-zódban. *Talpai Gábor* játéktere, ruhái jól szolgálják az előadást.

BELÁNYI GYÖRGY

Szabó Irén és Sztarenki Pál az előadásban (Németh György felvétele)

Mit tervez a körzeti stúdió?

A címben feltett kérdésre a Magyar Televízió szegedi körzeti stúdiójának műsorkészítési osztályvezetője, Weisz Károly adott választ. Mint elmondotta, több, országos érdeklődésre is számot-tartó filmet készítettek, illetve készítenek ebben az időszakban. „Kávéházi bánat” címmel Szeged kávéházi múltját térképezte fel Olajos Csongor és Kun Zsuzsa, hagyományörző sorozatuk részeként. Az ötvenperces fekete-fehér dokumentumfilmben *Juhász Gyula, József Attila, Mik-száth Kálmán, Huszka Jenő* világa is élénk tárul. A műsorban a Szegedi Nemzeti Színház mű-vészei szerepelnek, többek között *Vass Gábor, Rácz Tibor, Fodor Zsóka* és *Bor Adrienn*.

Elkészült a kecskeméti *Forrást* bemutató film is, amelynek ri-portere és forgatókönyvírója *Halász Ferenc*, szerkesztője *Pavlovics Miklós*. A műsorban az irodalmi folyóirat szerkesztői, munkatársai szólnak meg. A Novi Sad-i, a szegedi televízióval és színészekkel közösen készíti a két ország *Tiszáról* szóló verses összeállítását, melynek rendezője *Radó Gyula*. *Mocsár Gábor* port-réját *Nikolényi István* és *Pavlovics Miklós* vázolja fel. *Kohán Györgyről* is készül portréfilm, *D. Fehér Zsuzsa* szerkesztésében. „Az igazi Szeged” címmel két-szer hatvanperces dokumentum-filmet forgatnak, amelyben Szeged történelmi múltjáról vallanak egykori művészek, tudósok, politikusok. A filmet *Fülöp János* szerkeszti, *Bohó Róbert* ren-dezi.

A nyáron ismét jelentkezik a *Kincskereső* televíziós különki-adása, valamint a tavaly nagy-sikerrel bemutatott *határon túli magyar irodalom* bemutatása. Az utóbbi eseményt Gyulán, a Vár-színház *Lyra* fesztiválján rögzítik a televízió munkatársai.

Kísérleti munkának tűnik *Pavlovics Miklós* és *Hegyi Füstös László* vállalkozása, amely egy *Lem-novella* szövegét „képesíti” meg. A verbális és a vizuális gondolkodás kerül közös fedél alá, a gyerekek alkotó munkája

során. Zenei műsorok is készül-nek a szegedi körzeti stúdió mű-helyeiben. Tizenöt perces kis-operát rögzítenek, *Jiri Pauer A vacsora* című operagrotteszkjét, *Vajda Júlia, Tóth Márta* és *Szil-lágyi Béla*, a *Szegedi Kisopera* tagjai adják elő. A rendező: *Angyal Mária*. Ugyancsak a zenei világba kalandoz *Lázár Ervin* nyomán — *Tandi Lajos* átdolgo-zásával — a „Borzsián” költő négy évszaka” című gyermek-musical. A tervek szerint a nyá-ron kezdenek a forgatásához.

Bemutatásra vár a „Számítás-technika és...” című film, melyet *Zelenyi Zoltán, Siklósi Szil-veszter* és *Kiss Róbert* készített. Egy izgalmas gazdaságpolitikai kérdés kerül a középpontba, mégpedig a számítógépek alkal-mazásáról, a fiatal szakemberek munkájának megbecsüléséről. *Pavlovics Miklós* rendezi és szerkeszti — *Majoros Tibor* for-gatásra váró filmét. Itt az egyre nagyobb jelentőségű háztáji gaz-daságok szállítási körülményei-nek érdekes problémáira kapunk választ. „Modellház” címmel *Olajos Csongor, Kiss Róbert* és *Siklósi Szilveszter* tárja fel az emberközpontú építészet mai je-lenségeit, hibáit.

Folytatódik a *Várospódium* is. A következő helyszínek: *Kiskőrös*, majd *Hódmezővásárhely*.

Lehet tehát bőven válogatni a jövőben is az egyre színvonalas-sabb „körzeti filmekből”...

BORZÁK TIBOR

Mi állhat az „és” után?

Tételek, minden következtetés nélkül.

1. Kezdő diplomásként meg kellett tanulnom a szakmat.
2. A kezdő fizetés nagyon alacsony.
3. Fontos, hogy az embernek sikerélménye legyen a munkában.
4. Minden lehetőséget meg kell ragadni az együttműködésre.
5. Még kevesen ismerik fel a lehetőségeket. Stb.

Ami az „és” után állhat. — A nyelvtenban gyakorlatilag bármí, még egy újabb „és” is, csak épen megfelelő beszéd-situációt kell teremtenünk. Hogy a szá-mítástechnikában is sok minden, azt a szegedi körzeti stúdió „Számítástechnika és...” című film-je után bizonyosan állíthatjuk. A tv stábjá (szerkesztő-riporter: *Zelenyi Zoltán*, operatőr: *Kiss Róbert*, vágó: *Szabó Erzsébet*, gyártásvezető: *Komáromi István*, rendező: *Siklósi Szilveszter*) arra vállalkozott, hogy a programter-vező matematikusként végzett, fiatal szakemberek munkakörül-ményeinek, munkalehetőségeinek bemutatásával felhívja a figyel-met a számítástechnikában je-lentkező problémákra. Adott esetben mik ezek a problémák? Hogy a programtervező matema-tikus munkahelyén nem kap ön-álló munkát, hanem csak prog-ramokat állít össze, hogy ezt se mindig csinálhatja, mert a mun-ka nem folyamatos, hogy —

egyébként — jobb, ha mást is csinál, mert az már igazán ön-zés, ha csupán azt a feladatot látja el, amihez szakmai képzet-tése van, hogy alakítson PJT-t (Polgári Jogi Társulás), ott leg-alább az összeköttetéseiben biz-hat, hogy — állás híján — el-mehet szociológusnak vagy disz-nót tenyészténi, mert azt is kell valakinek csinálnia — és így to-vább.

Egyszóval nehéz eligazodni a dolgok között, nemcsak azért, mert bonyolultak, hanem mert — szándékosan? — akaratlanul? érdekből? — még bonyolultabbá tesszük őket. Nehéz megérteni azt, hogy a szakemberképzést miért nem lehet a szükséglethez igazítani, miképp azt is, hogy a kiképzett szakemberek — ami-kor pedig az kétségtelen hasznot jelentene — miért nem kapnak megfelelő munkát stb.

Ami szintén állhat az „és” után. — Tegye a kezét a szívére a Tisztelt, a Nyájas (stb.) Ol-vasó, s — utólag — vallja be, amidőn elolvasta a „Tételek”-et, gondolt-e a számítástechnikára. Ha nem gondolt a számítástechni-kára, akkor mire gondolt? Gondolkozzon el ezen.

(s. k.)

Leendő és meg nem született gyermekeink

Hosszú, terjedelmes vita zajlott le az ÉS-ben az elmúlt hónapokban Magyarország népesedéséről. A vitát az indokolta, hogy az ország lakossága az elkövetkezendő időben évente több ezerrel csökken majd. Az egyik súlyos kérdés volt a vitában, miért nem vállal több gyermeket értelmiségünk?

Különböző élethelyzetű főiskolásokat, egyetemistákat kérdeztem meg, milyen elképzeléseik vannak? Hány gyermeket szeretnének felnevelni? Milyen körülményeket akarnak-tudnak majd számuk-ra biztosítani?

Gábor, Huszonhárom éves, most elsős.

— Az igazat megvallva ezen még nem gondol-tam. De azt hiszem, néhány évig még nem is kerül elő nálam ez a probléma. Azzal, hogy csak most vetek fel az egyetemre, a többiekhez képest, néhány éves hátrányban vagyok. Miért sietném el épp a családalapítást?

Pál és Melinda. Hat éve járnak együtt, Melinda kollégiumban lakik, Pál a szüleinél.

Pál: — Amíg valaki nappali tagozaton tanul, ad-dig anyagilag nagymértékben függ a szüleitől. Ez a függés egyes szülőket „feljogosít” arra, hogy a fiatalok párkapcsolataiba is beleszóljanak. Sajnos, nálunk ez történt. Apám és anyám mindent elkö-vetett, hogy bennünket elválasszon egymástól. Csak öt év múltán voltak hajlandók belenyugodni a megváltoztathatatlanba. Most rendelkezésünkre bo-csátották családi házunk földszinti három helyisé-gét, éppen most rendezkedünk be. A nyáron ösz-szeházasodunk.

Melinda: — Mi nyolcan vagyunk testvérek. Per-se, hogy szerettem volna én is sok-sok kis srácot magam körül. Pál tiltakozott, aztán megegyeztünk három-négy utódban. Igazán itt lenne már az ide-je, hogy az első megszülessen, mert huszonöt éve-sen már késő megkezdeni négy gyerek világraho-zását. Ennek nálunk kizárólag anyagi akadályai vannak. A GYES-ről a közelmúltban hozott intéz-

kedések nem terjesztették ki ennek a járandóság-nak a hatályát az egyetemistákra is. Pedig, aki a mi helyzetünkben gyermeket vállal, szerintem, in-kább még plusz járandóságot érdemelne, nemhogy még a más állampolgárok részére biztosított ösz-szeget se kapja meg.

Krisztina. Végzős, Most fog másodszor szülni.

— Szerencsére a második srác már az állam-vizsga után fog megszületni. Ezelőtt, Péterke jöt-tekor, kénytelen voltam félétet halasztani. Férjem dolgozik, elég magas a fizetése. Két évvel ezelőtt kaptunk egy másfél szobás lakást a férjem vállalatától. Ott négy-nél többen nem férünk el, de ta-lán sikerül nagyobb lakásba költöznünk és akkor ... akkor majd meglátjuk.

Zoltán. Néhány hónap múlva köt házasságot.

— Két gyermeket tervezünk. Őket szeretnénk a lehető legjobb körülmények között felnevelni. Édes-anyám jelenleg egyedül él. Nála fogunk lakni. Ő majd talán besegít a nevelésbe is. Úgy gondolom, a két gyermek nem túl sok, de nem is túl kevés feladat a szülők számára.

Judit.

— Nem vagyok házasságpárti. Nem ragaszko-dom ahhoz, hogy valaha is férjhez menjek. De a piciket imádom, ezért mindenképpen szeretnék egy vagy két gyermeket. Nélkülük üres lenne az éle-tem. Az apját vagy apjukat igyekszem jól meg-választani. Neki nem kell besegíteni a gyerekek nevelésébe, még anyagilag sem. Nem hiszem, hogy károsabb a gyerek számára a csonka család, mint az a teljes család, ahol állandó a veszekedés a szülők között.

Íme öt válasz, öt válasz meglehetősen önkénye-sen, kiragadva a sok-sok lehetséges vélemény kö-zül.

BÖLE ISTVAN

Na de kérem, ki itt a fiatal?

1.

Hazai rockéletünk igen érdekes színtörténet a Bizottság együttes. Néhányszor már Szegeden is láthattuk nem mindennapi előadásukat. Komolykodó-komolytalan-kodó, önirónikus-poénkodó verbális betétekkel tüzelt, happeingszerű játékkal egyre több hívet szereznek maguknak. Azt talán azonban csak kevesebben tudják, hogy a csapat tagjai csak „másodállásban” zenélnek. (Ez a zenei színvonalra erősen rá is nyomja a bélyegét). Elsősorban képzőművészek (ef Zámbo István, Wahorn András, Bernáth(y) Sándor, fe Lugassy László). Fiatal képzőművészek. Fiatal, fiatal képzőművészek. Hogy e drámai fokozásra miért került sor? Ezt szeretném itt az alábbiakban kifejteni, fiatalság és képzőművészet jelenkori összefüggéseit feltárni. Mivel azonban a probléma önmagában nem vizsgálható, ki kell térnem néhány társadalmi és képzőművészeti anomália felvillantására is.

2.

André Malraux mondta egy interjú során, hogy az a fiatal, aki nem forradalmár, nem méltó arra, hogy embernek nevezék. Mostanában egyre inkább fokozódnak a viták fiatalság és fiatal művészet körül. Példa lehet erre a *Mozgó Világ* és a *FIJAK* körüli huzavona, vagy akár az *Élet és Irodalom* hasábjain lezajlott vita a fiatal irodalomról, mely végül már művészet és társadalom kapcsolatát vizsgálta, gazdasági és politikai tényezők bevonásával, bizonyítva, hogy a probléma pusztán esztétikai szempontok szerint nem vizsgálható.

Ebben a helyzetben olaj volt a tűzre Szilágyi Ákos *Kritika*-beli tanulmánya.

„Fiatal!” — ez ma, az irodalomra vonatkoztatva merőben ideológiai meghatározás... az új, kényszerűen egymásra tolódott irodalmi generációk, az új irodalmi tendenciák és új alkotások „kiskorúsításának”, „eltömegesítésének” ideológiája. „Pedig — „...fiatal író” és „fiatal irodalom” mint egységes és a nem fiataltól elhatárolódó sajátos minőség nem létezhet.” E gondolatok képzőművészetünk tanulmányozásához is természetesen bizonyulnak. Már Szilágyi is megállapítja, „Persze mindez nem az irodalom belproblémája! Mindössze egyik — s a legfontosabb vetülete — annak a felemás „emancipációnak”, amely nálunk az utóbbi tíz-tizenöt évben minden téren végbement.” Annak természetesen helyes megállapításával, hogy fiatal és nem fiatal művészet szétválasztása nem lehetséges, a fiatal és nem fiatal különbsége, mint szociológiai probléma megmarad, és ez a művészetre is kihat.

Elégé köztudott, hogy a fiatalság az idősebb generációkétól eltérő érték- és normarendszert dolgoz ki, kompromisszumra kevésbé hajlamos, s az adott társadalom ilyen irányú integrációs képességétől függően éléződik ki ellentétei az érvényesülésének útjában álló középkorú rétegekkel ill. gerontokráciával. Ha végigpillantunk a világtörténelem igencsak minden változás forrongás fókuszában ott találjuk őket.

Ilyen viszonyok között a fiatalság fogalma általában az újhoz, a máshoz kötődött, s ezzel a fiatal, mint fogalom megkezdte a biológiai kortól függetlenül önmozgását. Most már minden ideológia szívesen használta a fiatal fogalmát védekezésnek minden újra, másra, amely az éppen uralkodó értékeket, konvenciókat sértette. Így jelentett a fiatal „csökkent értékűséget”, „kiskorúsítást”. Ezt látom fő tendenciának, amíg ez a fogalom éppen más manipulatív értelemben is felbukkant, bizonyos ideológiai célok érdekében. Az itt vázolt folyamatokat a képzőművészetre is jellemzőnek vélem. Úgy gondolom, főként az újkori képzőművészetet vizsgálva, fiatalság — új-kiszorítottság összefonódott. (Példaként gondoljunk csak a századeleji magyar avantgarde-re.) Ez a kiszorítottság megnyilvánulhatott akár közvetlenül a politika szférájából, vagy akár áttételesen, a szakma ellenállásán keresztül. A kép teljességéhez tartozik persze, és egyben a dialektikus fejlődés bizonyítéka, hogy — a társadalom nyitottságától függően — az új előbb-

utóbb áttört, esetleg újabb kánonná merevedett, és meghaladása már szükségszerűvé vált.

3.

Most pedig szeretném gondolatmenetemet tételesen is bizonyítani, jelenkori képzőművészetünk tanulmányozása kapcsán. A helyzet megértéséhez azonban elengedhetetlennek látszik legalább a felszabadulástól kezdődően megvizsgálni a problematikát.

A II. világháború után társadalmunkban bekövetkezett váltás a képzőművészetre is kihatott. Az egykoron fiatal, hivatalos művészetből kizárt művészek jutottak térhez, az eddigi hivatalos művészet képviselői visszaszorultak. Mindez egyéb progresszív tendenciákkal összefüggésben a fordulat évig kellemes pezsgést biztosított. A politikai rendszer torzulását azonban alaposan megérezte ez a terület is.

Az új kultúrpolitika követelményévé tette a szocialista realizmust, amely ekkor dogmatikusan értelmezett, tematikailag megszabott naturalizmust jelentett.

A művészek — „nem felszínes formai bravúrokra törekvésnek, hanem odaadó hűséggel tanulmányozták a témát, a modellt, alapos, lelkiismeretes munkájukban a mesterség nagy tisztellete vezérelte őket, ahogy ezt a szovjet kiállításán a szovjet művészekről lát-ták”. (Mihályfi Ernő)

A rendszernek pedig meg kellett teremtenie új, öngazoló szocialista művészetét. Ebben szerephez jutottak azon idősebb mesterek, akik hajlandóak voltak az új követelményeknek megfelelően dolgozni. De a döntő szerep mégis a felnővekvő, új, — már a szocialista társadalomban nevelt — művészcsoportra várt. „Úgy öleli ezeket a fiatal művészeket a párt, az állam bizalma és szeretete, mint a napfény... Kipattintja tehetségüket, mint a bimbót, hogy virágozzanak, gyümölcsözzenek.” (Csepeli Szabó Béla) A fiatal szó ebben az időben — ha egyáltalán felbukkant — a fiatal tehetséget jelentette. A képzés törzslásai azonban maradványok maradtak, az induló művészek életpályájában és művészetében. „... ez a nemzedék valóban elsőszülött volt. Elvezte és szenvedte tehát az elsőszülöttség minden előjogát — keserveit... Elvezte és szenvedte a politikai öntudatosodás, az eszmei megbizonyosodás mámorító élményét, és az illúziók összeomlásának keserűségét. S kiváltképp érezte az esztétikai és művészeti ideál, szakmai-mesterségbeli tudás megropanásának pokoli következményeit.” (Rózsa Gyula)

Az 1956. utáni nyitás hatásai a képzőművészetben is jelentkeztek habár e művészeti ág — jellegéből fakadóan is — nehezebben tudta lereagálni a változásokat. De végül is lereagálta. Kialakult egy, a hetvenes évek vége-re már mindenki által elfogadottnak látszó művészet, társadalmunk jelenlegi művészeti reprezentációja.

Ezen kívül azonban felnőtt „a fal mellett” egy másik generáció, amelyet már nagyon sokan egyértelműen fiatalnak neveznek. Ma is viták kereszttüzében áll. Dicsőítő védelmezők és dühödt támadók vannak.

Mégis mi az oka a vitának?

Ezek a művészek gyökeresen nem azt csinálták, és csinálják, amit egy korábbi kultúrpolitika és a közönség jó része szocialista művészetként várt. Eszközárunkban a nyugaton kialakult stílusok és módszerek szerepelnek. És, hogy kézzelfoghatóvá tegyem a kérdést, vegyük szemügyre a Képzőművészeti Alap Kiadványaitól pár éve megindított sorozatot, amely ennek a generációnak a megismertetését tűzte ki célul. Eddig hét kötet jelent meg (Paizs, Méhes, Kocsis, Baranyay, Fajó, Hencze, Jovánovics), amely a fentebb említett nemzedékeknek csak töredékét ismerteti, de így is alkalmas adottságot a különféle vélemények kinyilatkoztatására.

A 60-as évek közepén-végén feltűnt művészek hosszú ideig csak műtermekben, magánlakásokban mutathatták be műveiket, lassan szabadulva ki az Egyetemi színpadra, művelődési házakba, egyre rangosabb kiállítóhelyekre, fokozatosan lazítva a rájuk nehezedő nyomást.

Meg kell jegyeznem művészeink sokszor homlokegyenest eltér-

rő művészeti irányzatok hívei. A politika közvetlen nyomása alól felszabadult fiatal képzőművészet egyszerre vette birtokába az addig tiltott gyümölcsnek minősült, nyugaton történeti fejlődés egymásutániságában kialakult irányzatokat. Egy kalap alatt tárgyalásuk mégis helyen való, hiszen képzőművészetünk hierarchiájában elfoglalt helyük azonos, s rokonítja őket az is, hogy avantgarde képzőművészek.

Az egyik fő érv volt támadók részéről, hogy a nyugati modern irányzatok átvétele eleve epigonizmust szül. Pedig a máshol kialakult formákat miért nem lehet felhasználni? Csak természetesen megfelelően kell adaptálni őket a mi társadalmi folyamataink tükrözésére. Hiszen — „Nem baj, ha... a művészek sokat kölcsönöznek a dadától, a neodatától, vagy filmtől, fotótól és a poparttól. A legfontosabb az eredmény, hogy mivé tudják összegyűjteni mindazt, hogy mi lesz a szintézis képe.” (Pernecky)

Képzőművészetünk struktúrája sem segíti ennek a társaságnak a demokratikusabb megítélését. Létrejött ugyan 1958-ban a *Fiatal művészek stúdiója*, amelynek léte minden segítő és érdekvédelmi szerepe mellett is tartalmazott „kiskorúsító” elemeket.” A Stúdió titkolt, tudatalatti funkciója jelentkezők fiatalok erejének lekötése, tehetségük elaltatása, jelentkezőkűk késleltetése és „szellemi” befolyásolás volt és maradt.” (Fajó János)

Támadásokban persze még most sincs hiány. Példa erre népszerű esti bulvárlapunkban megjelent cikkeske. A cikkirő: *Harangzó Márta véleménye* somnás: „... a könyvsorozatban bemutatott művészek... azért kerültek skatulyába... mert nem teremtettek értékelhető... — sajátos életművet.” A kérdés valóban vitára érdemes, de az egyértelmű elvetést én is egyértelműen elvetetem.

Reméljük, még ezen alkotók életműve jelentősen továbbfejlődik, de értéktérítésre is akad már példa közöttük. Csak egyet nézzünk meg közülük!

Méhes László igen jelentős sorozatot festett *Langyos víz* címmel hiperrealista stílusban. E stílus lényege, a festő igen aprólékosan, minden részletre kiterjedően festi meg tárgyát, akár egy fotót látnánk. Méhes képein gyógyfürdő vizében magukat áztató középkorú és öreg (pardon, idős!) mamikát és papákat láthatunk. A langyos víz puhító nyugalmával ülnek, mintha egy fényképezőgép lencséjébe néznének. Plasztikusan láthatjuk a bugyuta arckokat, kidomborodó hajhúrkákat. Igazi nyílt műalkotások, még talán az sem túlzás, ha egy betömött hasával megelégedő langyos-társadalom kritikáját látjuk meg bennük.

A fiatalnak nyilvánított generációknak csak egy szépséghibája van. Igencsak nem fiatal már életkor szerint. A könyvsorozatban bemutatottak közül Méhes a legfiatalabb, 1944-ben született, de a többség a legszebb férfikorban is jóval túl van. Az előző hosszú fejtegetésekből azt hiszem már kitűnik, miért is maradtak fiatalok.

S most talán már arra is fény derült, miért neveztem írásom elején fiatal fiataloknak a Bizottság rockcsapat tagjait. Fiatalok művészetükhöz fiatal életkoruk járul.

4.

„Nem kell a puder, nem kell a punk...! Csak az underground” (Bizottság)

Tulajdonképpen kiket is rejt a Bizottság fedőnevű együttes? A szentendrei Vajda Lajos Stúdió tagjait. Nem véletlen, hogy Szentendrén működnek. E város névéhez fűződik az avantgarde képzőművészetünk jelentős hagyományai. (Vajda, Bálint, Korniss).

A VLS már jó pár éve virul és működik, megannyi tiszavirág életű képzőművészeti együttes-sel szemben. Ráadásul a csapat egy része hivatásos (a Képzőművészeti Alap tagja), más része amatőr, s így formális intézményrendszerünkbe beilleszthetetlen spontán alkotóközösségről van szó.

A társaság egyaránt súlyt fektet a közös megnyilvánulásokra (közös alkotás, közös fellépés —

fényképkialakítások, akciók, filmek, muzsikálások), és az egyéni alkotótevékenység kibontakoztatására. Ez az Ösztönös és Automatikus Munkaterápiás tevékenység — ahogy ők nevezik.

Követendőnek tartandó, underground jelleggel állunk szemben. Fiatal képzőművészetünk helyzete, a reá ható és benne lejátszódó folyamatok, természetesen sokkal bonyolultabbak, mint az itt leírtak. A névsor is sokkal bővebb, mint a fentebb említettek és bemutatottak.

Céлом elsősorban az volt, hogy a címben feltett kérdésre választ adjak, néhány arcot is kiemelve a tömegből.

Nemzedékünk és a fiatalság fogalmának képehez szerettem volna néhány esetvonalat hozzátenni, amennyire az egy érdeklődő kívülről tevékenységéből és információiból futotta.

Appendix

Nagy vonalaiban ez az írás már egy éve elkészült. Végső formá-

KÖKÉNY JÁNOS
(az Új Impulzus-ból)

Színészportré

Szegeden járt, gyorsan belopta magát a legifjabb korosztály szívébe. Halász Judit népszerű énekes és színész. Nem nehéz róla egy rövid portrét írni, mert szívesen beszélget mindenkiel. Még a gyerekekkel is, akikhez lemezeiről szól. „Kép a tükrében”, „Amikor én még kislány voltam” és „Mákosrétes” címmel szinte egymás után jelentek meg LP-i. A zenei alapokat a *Fonográf* készítette. A koncertjein pedig a *Bojtorján* kíséri. Ellátogatam én is egy ilyen „délutáni koncertre”. Hőfehér himzett blúzban, fekete kordbársony nadrágban, egy törött Luca-babával énekel Halász Judit. Egy más után csendülnek fel az ismerős dallamok. A gyerekek először csodálkoznak: „jé, ez a néni énekel a lemezemen is?” Aztán tapsolnak, felállnak, egymásra nevetnek. Együtt éneklük az *Állatkerti útmutatót*, a *Csibiribit*, az *Akom-bakomat*. Az apukák, anyukák örömmel nyugtázzák, hogy csemetéik jól érzik magukat. Az *Arany Lacinak* című verset tolmácsolja Judit: „Hal-lod-e Laci te, / Jer ide...” S a sorok közül elindul a színpad felé egy Laci-gyerek, sírásra görbült szájjal... Tizenhatodik éve járja a színészmesterség útját. A

pályakezdő Halász Jutkából, a megilletődött kamazslányból, a megalom bakfislóból (szerepei után nevezem így) Halász Judit lett. Komolyabb figurákat kellett megformálnia — a színpadon. Foglalkoztatott, kiegyensúlyozott, sikeres pályájú színésznő lett. Le-mezeivel, jópofa dalaival meghódította ifjabb közönségét is. Halász Judit színpadon főképp vigjátékokban szerepel — nemhiába a *Vígszínész* tagja. Karakteréhez nem illenek a drámai szerepek, vagy csak a köztudatban szerepel a vigjátéki színészek között? A tragikus hősnő szerepére valóban elkerülte, de mégsem skatulyázták be. Jelentős szerepeket kapott *Krúdy: A vörös postakocsi*-ban, *Lorca: A csodálatos Vargáné* című darabjának címszerepét játszotta el. *Örkény Macskajátékában Egerke* volt, feladatot kapott a *Pisti a vízivatarban* is. A *Mirandolina* az egyik legfontosabb alakítása. Sorolhatnám még színpadi szerepeit, de fölösleges, mert Halász Juditot igazából *Mirr Murr kandúr* hangjaként ismertük, szerettük meg a legjobban. A televízió Esti meséjének mesélője jogosan aratott sikert még a felnőttök körében is.

(-borzák-)

Pályázati felhívás!

A Csongrád megyei Múzeumok Igazgatósága meghirdeti az 1982. évi megyei Néprajzi és nyelvjárási gyűjtőpályázatot, amely része a XX. Országos Néprajzi és Nyelvjárási Gyűjtőpályázatnak. Pályázni lehet, helyszíni gyűjtésen alapuló, vagy a paraszti élet saját tapasztalatán (esetleg levéltári kutatások) nyugvó, eredeti ismeretanyagot feltáró pályamunka beküldésével, amely nyomtatásban még nem jelent meg és más pályázaton még nem vett részt. Ajánlott témakörök:

1. Paraszti életrajz, családtörténet, önéletrajz
2. Egy tanya történetének, telekredezésének és életmódjának leírása
3. Egy település hagyományos népi táplálkozásának leírása
4. Növények, füves gyógymódok szerepe a paraszti orvoslásban

A fenti témakörön kívül más néprajzi tárgyú dolgozatokkal is lehet pályázni. A pályázat nyílt, azon bárki részt vehet, hivatásos kutatók kivételével. A gyűjtők a szakirodalmat elsősorban a tájékozódás, a gyűjtési szempontok kialakítása céljából használják és a pályamunkában a helyszínen gyűjtött anyag közlését tartják elsőrendűnek.

A pályamunkát 1982. augusztus 31-ig két azonos tartalmú és kiállítású példányban kell beküldeni ifjújági és felnőtt tagozaton egyaránt a Csongrád megyei Múzeumok Igazgatósága (Szeged, Rossevelt tér 1-3. 6720) címre.

A pályázatot meghirdető Csongrád megyei Múzeumok Igazgatósága fenntartja a jogot, hogy a díjakat megosztva ítélje oda. A pályázat eredményhirdet-

tését októberben, a múzeumi hónapban tartjuk. A pályamunkát készítő, gyűjtők, honismereti szakkörök útmutatásáért forduljanak a szegedi Móra Ferenc Múzeumhoz.

Csongrád megyei Múzeumok Igazgatósága

Enyedi Zoltán: A szegedi városháza tavasszal.

Száz György életrajzi esszé-jének XIII. részét közli az

Életünk

ezévi negyedik száma. A tábor-nok immár jó egy éve tartozik a szombathelyi folyóirat legszínvo-nalásabb írásai közé, hónapról hónapra érdekesítően tárgyalva Osterreichert (később: Pálffy) György élettörténetét. Száz kápráztatón gazdag anyaggal dolgozta fel a Ludovikára járt, ott végzett, majd 1940-ben tisztis rangjáról lemondott hivatásos ka-tona életét, aki 1948-ban a nép-hadsereg altábornagya s főfelü-gyelője lett, s akit 1949-ben ha-mis vádak alapján törvénytelen-ül halálra ítélte és kivégeztek. (Majd 1955-ben rehabilitálták.) Vállalkozása nem csupán lenyü-göző, de felmerhetetlenül hasz-nos is: Pálffy élete, családi és egyéb kapcsolatainak bemutatása kapcsán esetenként századokra visszanyúló közép-kelet-európai problémákat elemez, vagy a 20-as, 30-as évek Magyarországról ad részletes helyzetképet, nyo-mon követve nem csak a színhá-zi élet híreit, de például a dívat változását vagy a polgárok min-dennapi szokásait is. Egyszóval: olyan áttekintést nyújt, amit máshonnan — így és így együtt — eddig nem kaphatta meg.

A XIII. részben a 20-as évek Európájáról ad körképet Száz, kitérve a frankhamisítási perben a „teljes bűnügyi felelősséget ön-ként vállaló” Windischgätz hercegre, s annak „szenvéseire”, vagy az 1926-os kommunista per-re. Száz tetemes mennyiségű információt feldolgozó munkája — amely minden bizonnyal, könyv alakban is megjelenik majd — bátran ajánlható mind-azoknak, akik történelmünket tanulni és érteni akarják.

Érdekes módon a „neoavant-garde” irányzatok befogadásával

egyidőben kezdtek el szaporodni a hazai folyóiratokban a nyugati magyar irodalom elismerésének jelei is. Azóta a „Vándorénekek” antológia kiadásával megtettük az első, döntő lépést ez irodalom jogainak érvényesítése érdekében, s a folyamat, öröndetes módon, nem szakadt meg. Folyóirataink egyre inkább vállalkoznak nyugati magyar költők verseinek, eszméinek megjelentetésére. A

Jelenkor

májusi számában pedig a pári-zi Magyar Műhely két szerkesz-tőjével, Nagy Pállal és Bujdosó Alpárral készült interjút olvas-hatunk, melyet Zalán Tibor ké-szített. Nyilván sokak előtt is-mert, hogy a két nyugati magyar író a szövegkísérletek (kísérleti szövegek?) művelői közé tartozik, ezért is tarthatna érdeklődésre számot mégoly alkalmi megnyi-ltkozásuk versből, költészetről vagy, legyen: szövegről. Várako-zásunkban azonban jórészt csa-lódnunk kell. ... az irodalom-nak azt a természetes állapotát szeretnénk visszaállítani — monja Nagy Pál —, hogy az em-ber Bécsben, Párizsban vagy Ausztráliában magyar nyelvű ír-nak számíttson, ha magyarul ír.” Ezzel minden fenntartás nélkül egyet lehet érteni, nem úgy az ezután következőkkel. (Csak csi-pegetünk a jobbnál jobb „eszté-tikai” megállapításokból.) Bujdo-so: „Nyugodtan lehet használni szövegeinkre azt a kifejezést is, hogy vers, azt a kifejezést is, hogy próza.” A semmitmondás gyönyörű pátozsa, melytől sem okosabbak sem butábbak nem leszünk, de, mindenesetre, két-kezzel fogadjuk, hogy tisztán a használaton múlta a dolog. Nagy Pál azonban rátesz egy lapáttal: „... számunkra az avantgard nem irodalomtörténeti kategória, hanem egyfajta magatartás. Azok az avantgard írók, akik a kísér-letezést, a keresést tartják az iro-dalom értelmének.” — Amit a mondat első felében mond, az 70 éve nem újdonság, amit pe-dig a második felében, az Homo-resz óta, ti. azóta — minden jelentősebb alkotó — keres és kí-sérletezik új s újabb megoldáso-kon. Itt még az a figyelemre méltó, hogy az „avantgarde” szót fonetikusán, kiejtés szerint írják, helyesen-e vagy sem, azon lehet

vitatkozni, de lehet, hogy a di-lettáns esztétika végső menedé-keként: azaz, önmaguk működé-sét ezzel különböztetve meg az „avantgarde” írókétől. Persze, az ily módon elkülönített kétféle elő-őrs elővéd, élcsapat között akkor sem ártana fogalmi nyelven meg-fogalmazott különbséget tenni, miként magát a kísérletet, kísér-letezést sem lenne felesleges de-finiálni, hiszen, mint kiderül, ma-ga Nagy Pál is zavarban van je-lentését illetően: „mi valóban rengeteget kísérleteztünk... de amikor kiadunk a kezünkől egy szöveget, azt mi már nem tekint-jük kísérleti irodalomnak.” Most akkor a kísérletet mint műfajt, mint műnemet, mint irodalmi ténytet stb. értjük, vagy pedig mint a szavak és a sokféle technikai trükk felhasználásának mód-ját...?

Ha már a külföldön élő magya-rokra terelődött a szó, érdeklő-désre tarthat számot, hogy milyen körülmények közt van lehetősé-gük a magyar nyelv és kultúra művelésére.

Bisztray György már a

Mozgó Világ

ezévi első számában izgalmas vi-tacikket jelentetett meg, amely — a magyar oktatási rendszerrel va-ló összevetést sugalmazva — is-mertette a norvég, USA-beli és kanadai egyetemek, középisko-lák felépítését, működését. A 4. számban pedig a folyóirat szer-kesztői az észak-amerikai mag-yarság jelenéről beszélgetnek Bisztrayval. (Bisztray György 1962-ben végzett az Eötvösön, magyar-angol szakon. 1965-ben Norvégiába kapott ösztöndíjat, ahol megházasodott, s feleségé-vel együtt az Egyesült Államok-ba költözött, Tanított a chicagói egyetemen, Kanadában az ed-montoni egyetemen, 1978 óta a torontói egyetem magyar tanszé-kén dolgozik.) Bisztray részlete-sen beszámol a magyar tanszék megalakulásának körülményeiről, s meg tudhatjuk azt is, hogy Észak-Amerikában a másik ma-gyar tanszék az Indianai Egyetem és az MTA együttműködésével jött létre. Kimerítő tájékoztatást kapunk a nyugati hungarológia fórumairól, s a beszélgetők föl-vetik egy, az Eötvössel való cse-reakció lehetőségét is.

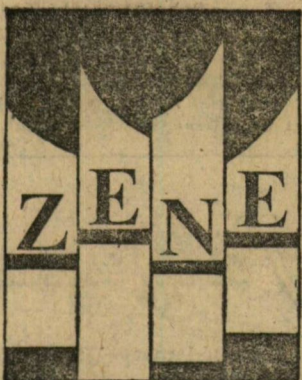
(belányi)

SLPX 17671

Titkaim

Nem sűrűn hallat magáról. A viláchi nemzetközi fesztivál a Ne sirj és a Ha elindul a vonat című dalokkal nyerte meg és a nemzetközi sajtó különdíját is megkapta. Az egész sikerben csak egy váratlan fordulat irányította a figyelmet az énekes-nőre, az, hogy egy megbeteged-tett angol énekesnő helyett ugrott be. Titkát senki sem kér-dezte, nem írtak róla az itthoni lapok, de még a szép szereplés-ről sem olvashattunk.

Kiadott nagylemezeket. Hall-gatás — a szakvélemény részé-ről. Talán a másodiknál figyel-tek oda: Demjénnel és a V'Mo-to—Rock-kal készített LP-jénél. A címe „Láthatod, hogy boldog vagyok” volt. Nem láttuk, hogy boldog. Újabb szünet. Senki sem figyel reá, pedig beharangoz-ták, hogy a nagy hármast, Konez —Kovács—Zalatnay után itt az újabb generáció: Katona—Kar-da—Cserháti. A hármast csapattól Katona Klári művészete lát-szik kibontakozni. Nem „nyü-

zsög”. Hallgat, gondolkodik, dol-gozik, keresi a zenészbárátokat, alkotótársakat.

Megtalálta! Harmadik lemezén adja igazán a maximumot teh-ettségéből. Presser és Dusan zené-jé, dalszövege bontakoztatja ki Katona Klári igazi énjét. Két-szer is megkérdézi egy lemez-oldalon: „Miért nem próbálok meg velem?” Most megpróbált-ak együtt lemezt készíteni, s sikerült! Zenében, szövegben „Katonás” ez a lemez. Az első oldal csupa-csupa kérdés (Miért nem próbálok meg velem?, Miért fáj a szív? Miért ne?), lassabb és gyorsabb tempóban. Raggae ritmusok pattognak, tiszta, szárnyaló énekhanggal. Ez

a stílus jól passzol az énekesnő hanganyagához, egyéniségéhez is. Sokat fejlődött ez az ének-hang, tiszta, kulturált, bármely hangot biztonsággal háttorzon-gatóan szépen képes elővarázsol-ni. A hallgatás, a mellőzöttség időszakok úgy látszik hangképzé-sel, csiszolással is telt.

A dalszövegek igazodnak Ka-tona Klári megszokott dalvilá-gához (Títkos szobák szerelme, Miért fáj a szív?, Vigyél el). Vannak új hangulatú szövegek: Gömbölyű dal, Hello... Miért ne? A hangszerelés, a dalok ze-nejének kompozícióját és a mű-vészeti vezetést Presser Gábor vállalta. Munkája, mint eddig is, tökéletes. A zenei rendezés Zorán és Kiss István nevéhez fűződik.

Katona Klári olyan lemezt mondhat magáénak, ami megje-lenése óta csupa jó kritikát ka-pott, gyorsan fogy a lemezbol-tokból. Van akinek csak a har-madik lemeze kavarr vizeket, irányítja a közvélemény figye-lmét. Még így is jó. Ezzel együtt megfejthető Katona Klári min-den titka. Ezek után nincsenek titkolni való előttünk. Legfel-jebb magában... És újra meg-lep bennünket valami egészen különleges, új zenezemével — negyedik albumán.

BORZÁK TIBOR

Felvételeinket Benyhe János, a JATE egyetemi énekkarának tagja készítette odesszai látogatásuk alkalmával.

Matrózokat látni Odesszában nem ritka dolog

A kikötő bejárata

A tudásból hiányzó magány

A gatlástalumul mindent összeolvasó, értesüléseivel kéjelgő, öm-magát a tudással azonosító ember könyörtelenül és egyben észrevét-lenül a tudás hatalma alá kerül. Holott szándéka egyenest az ellen-kezőjére irányul, mivel éppen tudását kívánja mindenkor a világ be-kerítésére felhasználni. Azonban örültségig expanzív megismerési vágya kevésbé a dolgok megtisztítása, mint inkább azok túrelmetlen átélése felé vezet. Nagyrészt idegen hatalmat enged uralkodni ma-gán, az ismeretlennel való harcokból csupán mások sebeit és gyöze-lmeit latolgatja. Saját személyes diadalát az ezekről m-gmarad- emlékek jelentik, szájából a fennálló kesznek, az erő erőlködésnek, a gondolat pusztá információknak hangzik. A felszínes megismerés min-den olyan létformát — így az egyemet is — fenyeget, ahol a több-nyire kevés kötelező napi penzum miatt viszonylagosan több idő áll rendelkezésre a szabadon választott ismeretek műveltségbe rendezé-séhez és tudássá alakításához. Hisz az összefüggéseket a foltokból kell összevarrni, s ehhez ugyanolyan szívósság, türelem, áldozat szük-séges, mint bármely más cselekvéshez, amely magát munkának te-kinti. Természetesen egy-két foltot birtokolni is gyönyörűség. Hiába küzdelem nélküli, megemészthetetlen, magányosságában csonka, vagyis beteg a szellemi észlelet, kontinensnyi méretűnek lehet hinni. A tulajdon pedig nyilvánosság nélkül keveset ér. Ha magának szerzi is az ember, jobb minél előbb megmutatni.

Noha kételyébresztő utaknak sem vagyunk híján, amelyek ké-nyelem és világgosság nélkül vannak kiköveztve. Ilyen út például Za-rathustráé (s nyilván mögötte Nietzschéé), aki egyszer csak elindult önmaga felé. Talán túl sokáig tartott útja, mégis, ennél az önzően önmagával eltöltött időnél nehéz bölcsebb tisztázódní akarást elkép-zelni. Ezzel — a Németh Lászlói gondolatmenetben használt — üd-vösségét, anélkül, hogy szándékában állott volna, kétszeresen is el-nyerte: az egyiket az időn kívül, a másikat az utána jövő nemzedé-kek szellemében.

És kételyekkel teli Szisizifusz köve is. Egy olyan kő az, mely bármikor halálosat üthet — visszafelé is. Szerencsés felismerhet-enségig szimbolikus boldogság és küzdelem a gazdájáé; könnyen ké-nyelmessé tehető, lefordítható és ezáltal megnyugtató: a tudásfoltok hanyag mód történő, rendszertelen összegyűjtésével tulajdonképpen a tudás vára épül.

Sajnos minden önmagával igényes útnak egyeztetnie kell létét az idővel. S ebben a sajnosban ott feszül a következeteségen, a tü-relmen túl a váratlan felbukkanásának lehetősége is. A minden ösz-szedülés veszélye. Hogy az idő, konkrétan a tehetség, esetleg vala-milyen hatalmi konstelláció int nemet. S ez a „nem” gyakran azonos a visszavonhatatlan tagadással. Máris meggondolásra érdemes, és meggondoláshoz igen közeli lépés az okoskodás. Ahhoz a tett halála. A könnyebbik út kísértése.

Az irigyelt tudást elég körvonalaiában megszerezni, jóllehet hiába léteznek a szellemi tartományban akár régebben, akár újabban be-gyűjtött tartalmak — amelyek jogosan adhatnak alapot a művel-tésre —, ha további építésük, majd ellenőrzésük a tudatban elma-rad. Ezért a küzdelem nélkül szerzett megismerések önbizalmukat csak egymás között tudják maradéktalanul konzerválni. Nem kell tartaniuk egymástól. Nomenklaturájukban túlteng a tisztelet. A ne-vek, a szerzőségek tisztelete. Tudás helyett a tudás hordozóira ösz-szpontosítanak. S mivel azok felettébb sokan voltak a kultúra-, a mű-vészeti-, a tudomány- és egyéb történetekben, kiapadhatatlan variá-ciókban állnak rendelkezésre az emlegetéshez. Igaz, általában rövid távon szolgálnak, hiszen erősen ki vannak szolgáltatva a felejtésnek. Ellentétben a struktúrált, mely tudással, amelyet persze jobb lenne jelzők nélkül egyszerűen csak tudásnak nevezni, mert egyedül ez a fajta megismerés áll szilárdan távol a hamistól. Két okból: a magá-nyosság és az önzőség okából.

Ugyanis ha már megpendít néhány hűrt, magára vállalja a han-golást is, mindenkét kizárva a műveletből. A létezőből általa ismert tudásokat mintegy elfelejti erre az időre, hogy önzően önmagára kon-centrálhasson, hogy felfedezéseit, következtetéseit egyedül alakítsa tudássá. Így a tévedések jó része saját határain belül derül ki, a nyilvánosság elé csak a letisztultat, a megemészttetett engedi. Ezzel egyrészt konokul képes magát a dívatok ellenáramlatában is meg-különböztetni, másrészt a vele egyenrangú tudásokkal szemben bár-mikor készen áll — az önkorrekcio képességével együtt — a nyílt küzdelemre.

Napjainkban a magányra és az önzésre való idő zsugorodik fo-lyamatosan, sőt tűnik el a mennyiségek állandó hajhászásában. Be-szélgetések fecsegésekké lesznek, az egyéni helyett az utánérzések másnapos szaga tör elő. Inkább kultúrafogyasztó, mint kultúraterem-tő korban élünk (kulturán érve a szellemiséget is, amely „módsze-rek, terminológiák, magatartásnormák összessége; célja az emberi állapottal járó fájdalmas strukturális ellentmondások feloldása, az emberi tudat kitágítása, a transzcendencia”. Sontag).

Köszönhetően az élet megnövekedésének, miszerint a világ több dolgot foglal magában, s „az ember nagyobb képességeket érez ma-gában, mint valaha, és az egész múlt a törpesség benyomását kelti” (Ortega). Köszönhetően annak, hogy a kor életkinálata a szemlélődő és az élvező magatartásoknak kedvez. Azonban a szemlélődés sem az elmélyülés felé hajlik, a gondolkodás és az élvezés közé szorulva a kalandlovagok erkölce után áhítozik, de szerényebb anatómiai-tehetségbeli tényeivel csak a mámorok mímelésére alkalmas.

Azért a rendszertelen, felszínes megismerés módában is rejtőzik érték, de kíváncsiság értéke, amelyet nem ért a személyességben, az önállóságban feloldani, mert ez esetben a szabadság levegőjéből sok-kal mélyebbeket lehet szippantani.

Érdesem még megvizsgálni a tudás és a műveltség viszonyát, hogy a tudás mennyiben más, több a műveltségnél, illetve mennyi-ben anticipálja azt. Elsősorban kiindulópontjuk különbözhet. Amíg a műveltség kizárólag a kultúrából szívja fel életrédeveit, kénytelen ott szétnézni utánpótlást keresve, addig a tudás nem feltétlen köte-les a valamilyen módokon már objektíválódott megnyilvánulásokhoz folyamodni. Impulzusait akár a műveltségtől messzi „tájaktól”, akár önmagától is nyerheti (ennyiben azonos a kreditvergens gondolkodás-sal, a kreativitás módszerével). Sőt a tudás igényli az új, még meg-hódítatlan területeket, állandó állapota az éhség. A műveltségnek viszont elég nyugalma fennmaradásához, ha megszerzett kultúrál-lapotát kondicionálja. Tehát a tudás az aktívabb kategória. Ugyan-akkor szükség van a műveltségre is, mivel rendkívüli módon meg-gyorsíthatja a befogadás sebességét, s befolyásolhatja a feldolgozás minőségét.

Persze a tudás és műveltség az egyén életében hasad ketté, hi-szen a történelemben előzőleg létezett tudásokat a jelenidejűek csak mint műveltséget képesek tudomásul venni.

ÉN — az valaki más, állította pökhendien látnoki leveleiben és tanúsította egész életével Arthur Rimbaud. Az individuum szépséges dilemmáját fogalmazza meg. Bár a világ duális rendszerekben léte-zik, mint természet és társadalom, szellem és test, férfi és nő, beszéd és csend, a tudat menthetetlenül van. Nemcsak egzisztenciához, mű-ködéséhez is szüksége van a Másikra, a Többiekre. De, hogy ő is szükséges legyen a Másik, a Többiek számára, mindenképp öm-magával kell azonosná válnia.

FEHÉR ZOLTÁN

Hallgattassék meg a másik fél is...

Lapunk április 23-i számában megjelent „Buday — kontra Volán” című cikkkel kapcsolatban a Szegedi Volán kézilabda szakosztályának vezetői jeleztek, hogy annak egyes, rájuk vonatkozó utalásait helyesbíteni, illetve pontosítani kívánják. Kérésüknek természetesen helyt adunk, íme az érintettek véleménye:

Kovári Árpád ügyvezető elnök: — Az említett cikk állítása szerint én egy sérült játékost küldtem vissza a pályára, tovább súlyosbítva sérülését. Nos, ilyet én soha nem tettem edzői pályafutásom alatt! Buday sérülésénél nehéz volt eldönteni, hogy mennyire veszélyes, hiszen kívülről nem látszott rajta semmi. Megkérdeztem Budayt, visszamegy-e, hiszen ő érzi, mennyire fájt. Visszament, pedig egy szóval sem küldtem. Minden edző védi a saját játékosát, nem hogy még sérülten is visszaküldene játszani, ha ő nem akar! Budayban mint leendő edzőben, láttam fantáziát. 1979 évén egy beszélgetés folyamán közöltem vele: lehet, hogy 1—2 éven belül átveheti a csapat irányítását. Igérni nem is ígérhettem semmit, hiszen még ha távozik is, legfeljebb javaslatot tehetnek a vezetőségnek az utódrom személyét illetően, de senkit sincs jogom kijelölni arra a posztra.

— A 80-as bajnokság előtt már éreztem, hogy túlságosan nagy az elégedettség a csapaton belül, a játékosok nincsenek eléggé jellemezve, nem hajlandók komoly munkát végezni. Tiszán láttam, hogy ebből bukás lesz. Ezek után a cikkben említett „morális káosz” teljesen érthető! Hangsúlyozni szeretném azonban, hogy Buday önként vállalta el az edzői tisztséget, senki nem utasította erre! Nála aztán „tisztá lappal” indultak a játékosok, de később nem tudott fegyelmelni, ezért is bukott el.

— 1981. december 31-én lejárt a szerződése a klubnál. Ezt mi nem kívántuk megújítani, s ezt november közepén jeleztük neki, hogy legyen ideje új munkahelyet keresni. Ilyen esetben a munkaadó nem köteles döntését külön indokolni, Buday pedig nem kért meg bennünket erre. Ő egyébként az egész vezetőségből csak egy emberrel tartotta a kapcsolatot. Ez az ember pedig nem volt őszinte hozzá. Nem mondta meg neki, hogy nincsenek megelégedve a munkájával. Mással pedig Buday nem tárgyalt.

Toókos György szakosztályvezető: — A Magyar Kézilabda Szövetség kiadott egy irányelvet az élvonalbeli edzők számára, amit Buday nem volt hajlandó elfogadni. Amikor mi a játékosok sportszerű életmódjának ellenőrzésére kértük Budayt, éppen erre a központi irányelvre hivatkoztunk. Sajnos, ő viszont képtelen volt rendet teremteni a csapaton belül. A vezetők részéről azért nem kapott segítséget, mert nem is igényelt. Jellemző volt, hogy a szakosztályi apparátusa mindig utólag tudta meg, milyen elveket dolgozott ki az edző a csapat teljesítményének javítása érdekében.

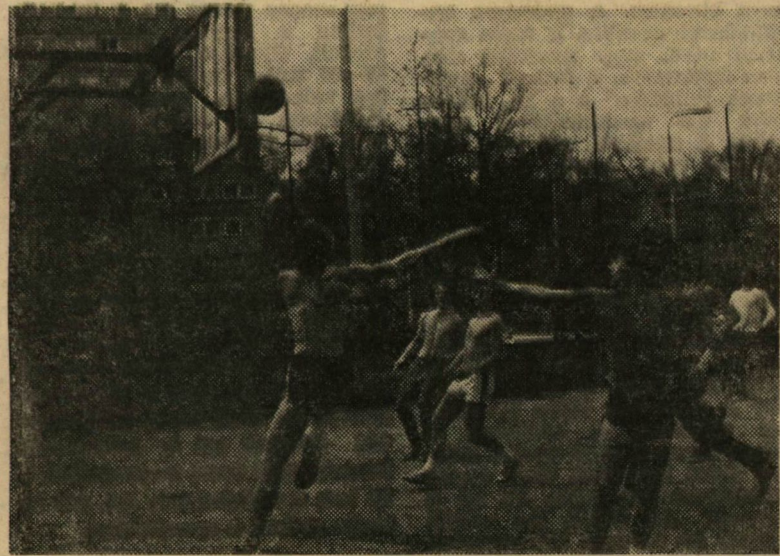
— Ami pedig a klubtól való távozását illeti; szerintem ha valakinek nem hosszabbítja meg a szerződését, abban már benne van az indok is.

„Mi tehát az igazság ebben a kérdésben? Lehetetlen és teljesen értelmetlen lenne érvek és ellenérvek súlyát latolgatni, a szembenálló felek céljait, eszélekedeteit elemezgetni. A „küzdésem” Buday és a Volán vezetősége között talán véget ért. Am igazi győztes nincs, nem is lehet. Egy nagy vesztes azonban máris van: a magyar kézilabda sport!”

TÓTH FERENC

„Biol-kupa” néven új versenyt hirdetett a biológusok szövetsége, melyet a Hermann-kollegium mögötti pályákon rendeztek meg, több sportágban. A ver-

senyt a harmadéves biológusok csapata nyerte meg. (Képünk egy kosárlabda mérkőzésen készült.)

HÍREK

Egyetemi és főiskolai bajnokságok

Nagy meglepetésre kiemelkedő sikert ért el tájékozódási futásban a Szegedi Tanárképző Női csapata — esélyesebb ellenfeleket megelőzve — Huszka Ibolya, Egető Katalin, Lovász Agnes összeállításban aranyérmet szerzett.

Az úszók küzdelmeit Budapesten rendezték nemrégiben. Ezen

Szegedről a SZOTE és a Tanárképző Főiskola képviselői vettek részt.

Eredmények; Nők: 100 m gyors: 1. Hajdú Judit 1:08,44... 3. Kertész Erika 1:09,25 400 m gyors: 2. Kovács Agnes 4:45,82 100 m mell: 1. 2. Kotormán Zsuzsa 1:30,72... 4. Kovács Ildikó (SZOTE). 200 m vegyes: 3. Hajdú Judit 2:53,3 10x50 m: 1. Szegedi Tanárképző... 3. SZOTE 4x100 m vegyes: 1. Sz. Tanárképző 5:27,4.

Férfiak: 100 m gyors: 4. Garay Péter (SZOTE) 100 m mell: 4. Szeberényi Zoltán (SZOTE) 10x50 m gyors: 2. SZOTE (Ahol külön nem közöltük: valamennyien a Szegedi Tanárképző versenyzői).

Az összesített pontverseny is

Spartakiád '82

Ködös, hideg reggelre ébredt Nyíregyházán, május 3-án a Pedagógusjelöltek Országos Spartakiádjának több mint hétszáz résztvevője. Köztük a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola csapata. A megnyitón húsz felsőoktatási intézmény sportolói vonultak fel, majd elkezdődött az utóbbi évek egyik legjobban sikerült versenye, melyen — örvendetes módon — a szegedi főiskolások is megállták a helyüket.

Öröm a stadionban

A nők 100 m-es síkfutó számában Kósa Erika 6. lett. 13,1 mp-cel (előfutambeli eredményével — 12,7 — bronzérmes lehetett volna), aztán 400 m-en a javítás kiűzően sikerült: 57,4 mp-cel megnyerte a versenyt. A 4x100-as váltó szép versenyben nyert ezüstérmet: Nagy Katalin, Garzó Erika, Demecs Mária, Kósa Erika összeállításban (50,0 mp). Közben néhány helyezést: távolugrásban Garzó Erika negyedik (531 cm), magasugrásban Gál Judit és Kertész Gyöngyi egyaránt hatodik (155 cm).

Két nagy sikernek taposhatott a szegedi tábor, ami egy versenyzőnek köszönhető: **Kajári Tünde** súlylökésben (11,42 m) és gerelyhajításban (40,42 m) is bajnok lett! Mögötte súlylökésben Földesi Sára a negyedik helyen végzett (10,63 m).

A férfiak klasszikus számában, a 100 m-es síkfutásban Litkei Gábor nem tudta megismételni előfutambeli eredményét (11,5 mp) 11,7-tel ötödik lett. Számára vigaszt, nekünk nagy örömet okozott, hogy a 4x100-as váltó Litkei Gábor, Váradi Gábor, Bugyi István, Nagy Mihály összeállításban jó idővel (43,6 mp) főlényen győzelmet aratott (hozzátartozik az igazsághoz, hogy az esélyes nyíregyháziak első embere megsérült, így a váltásig az utolsó métereket fél lábón szökdelve tette meg).

Egy újabb siker: **Ladányi Zsigmond** esélyeshez méltó, szép győzelmet aratott súlylökésben (17,31 m). Ebben a számban **Fabian Imre** bronzérmes (14,84 m), ugyanó gerelyhajításban negyedik (59,00 m).

Kitűnő versenyt hozott a magasugrók küzdelme; itt **Balogh Tamás** szerzett 204 cm-rei bronzérmet. Retkes Zsolt távolugrásban elért ötödik (648 cm), és Mitrik László magasugrásbeli hatodik (190 cm) helyével teljes az atléták eredménylistája.

Ezüst a lányoknak

Egyik évben a fiúknak, a másikban a lányoknak rendezik a kézilabda-, és fordítottan a kosárlabda-küzdelmét.

Kézilabdában idén a lányok szerepeltek. Először a pécsiak ellen léptek pályára a szegedi főiskolások. A játékidő elején több góllal is vezettek, aztán a végére szoros lett a mérkőzés, de 13:12-re sikerült a győzelem. Két könnyebb meccs következett főlényen győzelmekkel. Szombathely lányait 15:10, Eger csapatát 18:10 arányban sikerült legyőzni.

Az első helyért lejátszott meccs már kevésbé volt sikeres: a kitűnő nyíregyházi csapattól 14:8-ra kapott ki, így ezüstérmes lett a Szegedi Tanárképző. A csapat tagjai: Aradszki Gyöngyi, Nagy Erzsébet, Takács Ildikó, Nagy Piroška, Karip Anna, Molnár Judit, Marosi Judit, Tóth Gyöngyi, Laczó Márta, Somogyi Ilona, Agócs Adrienn, Tóth Melinda.

nagy szegedi sikert hozott: a főiskolások csapata végzett az első helyen.

Mint azt már közöltük, a tanárképző nők kosárlabda-csapata bejutott a soproni hatos döntőbe. Itt, dicséretes szerepléssel negyedik helyen végeztek a szegedi lányok. Eredményeik: Szegedi Tanárképző — Testnevelési Főiskola 47:68; — Eötvös L. Tudományegyetem 58:84; — SOTE 50:59; — Nyíregyházi Tanárképző 59:44; — Budapesti Tanárképző 75:50.

Közülük a TF, az ELTE és a SOTE szinte teljes NB I-es csapattal állt ki, de az NB II bajnokaként már a Nyíregyháza is annak tekinthető.

Kaja

A szervezést, rendezést illetően nemigen lehetett panasz a nyíregyháziakra, egy dolgot kivéve, ami miatt viszont „zúgolódtak” a résztvevők: az étkezés. Sportolók-ról, ráadásul éppen versenyző sportolókról lévén szó, indokolt lett volna az emelt mennyiség és minőség — különösen, ha figyelembe vesszük, hogy a helybeli főiskolások menzajegyeit is visszatartották ezekre a napokra. Ez az a tényező, amiben minden rendező — így tavaly Szeged is — ki szokott tenni magáért, ezért is furcsa, hogy most éppen ez maradt ki. De hát — minden nem lehet hibátlan...

Tőlük többet vártunk

A kosaras fiúk csoportjukban a Nyíregyházi TK-val kezdtek. Már az első percekben látszott, nem sok esélye van a szegedi fiúknak. A rutinos, összeszokott nyíregyháziaknak nem tudott egyenlő partnerre lenni az a csapat, amelynek hét játékosa négy (!) klubból jött össze. Az eredmény 80:56-os vereség.

Az egységességet baj volt a második csoportbeli meccsen is, így az első félidőben még kiegyenlített volt a küzdelem a szentendrei Katonai Főiskolával szemben. A végére azért sikerült számszerűleg is hozni a játékerőben meglevő különbséget. Az 53:36-os győzelem azt jelentette, hogy a bronzéremért játszhattak a szegedi fiúk a másik csoport azonos helyezettjével, a pécsi Tanárképzővel. Ezen a meccsen sem ment a szegedi gárdának, s bár szoros partin és nagy küzdelemben, de gyenge játékkal szenvedtek 35:33-as vereséget.

A csapatból Magyar János csak kétféle magasságával tűnt ki (az ő nevéhez fűződik egyébként az a „bravúr”, hogy a nyíregyháziak ellen az első félidő 11. percében kipontozódott), a klubjában meghatározó szerepet játszó kitűnő dobó. Révész Gábor alig volt kosárra veszélyes. Domonkos Mihály sem hozta szokott dobóformáját. Kenéz Attila is halványabb volt a szokottnál. Műsei Zoltán és Bódi Csabán csak a tehetség látványát — és a hosszú edzéskihagyás. Egyedül Veszényi Zoltán „hozta magát” az irányító posztján; ő jól játszott. Szerencsi Sándor csak percek volt a pályán.

Elefánt-buli

Sokan és sokszor hangsúlyozták a spartakiádok során; e versenyek célja az is, hogy a különböző intézmények ifjúsága közelebb kerüljön egymáshoz. Ennek érdekében — a versenyeken kívül — volt még két buli. Egy hivatalos — a zárónapon —, és egy spontán. Utóbbinak volt nagyobb sikere. A közeli Zöld Elefánt étteremben gyűlt, gyülekezett a sportolók hada, mignem már állóhely is alig volt, a hangulat viszont közben olyannyira emelkedett, hogy már keveredett ülő és álló, soproni és szarvasi, szombathelyi és jászberényi, valóságos karnevál kerekedett, miközben három egri legény ült a zenészek helyére, és szolgáltatott aktuális szövegezésű, alkalmi zenét. Enekelt, mulatott „a nép”, a zárás is „csúszott” másfél órával.

Talán van, aki helytelenítette

mindezt, vagy nem így gondolta a „közelebb kerülést”, de — ez is a spartakiádok nagyszerű, vonzó hangulatához illő esemény volt.

Vámos, az éremgyűjtő

A tornászok versenyét a pontozók működése tette izgalmas-sá. Időnként úgy fűt: „úteáról behívott” pontozóbírók hasukra ütve adják a pontszámokat. Ez persze időnként a szegedi csapatokat is sújtotta. („Érdekes módon”) a nyíregyháziakat nem túlzottan).

A csapatversenyben a fiúk — kis különbséggel lemaradva a dobogóról — negyedik, a lányok — még a fiúkénál is kisebb pontkülönbséggel — a negyedikkel szemben — ötödikek lettek.

A szerenkénti döntőkben a nők mezonyében egyedül Léber Ildikó ért el helyezést: ugrásban hatodik lett.

A férfiak egyéni versenyében viszont **Vámos Károly** nagyszerűen szerepelt. Gyűrűm aranyérmes lett, aztán szerzett hozzá korlátlan, úgy ezüstöt, ugrásban egy bronzot, ráadásaként pedig negyedik lett talajon és nyújtón.

Uszodai aranyak

Jó hangulatban készülődött a szegedi úszócsapat a sátorfétős sóstói uszodában. **Sárdi György** rajlott közülük először a 100 m-es hátúszásban. Ezt a számot csak bemelegítésnek szánta, így „fürödve” szerzett bronzérmet (1:15,1). A nők hasonló verseny-számát viszont **Kovács Agnes** imponáló biztonsággal nyerte főlényesen (1:22,7), így megvolt az első arany. Nem sokáig kellett a másodikra sem várni. A 100 m-es férfi mellúszás fordulójánál még négyen haladtak együtt, aztán óriási küzdelemben — és nagy örömeinkre — a szegedi **Szuromi István** csapott be elsőként a célba (1:24,2). A nők mellúszó versenyén is szoros volt, itt **Kotormán Zsuzsa** szerzett bronzérmet (1:29,6).

Nagy várakozás előzte meg a férfiak 100 m-es gyorsúszását. A feszült hangulatot mutatta, hogy csak a harmadik rajt volt sikeres, ezután viszont nagy úszócsatát hozott a nap versenyén, melynek győztese — egy tizedes előnnyel — **Sárdi György** lett. (59,9)

A nők gyorsúszásában **Kertész Gyöngyi** sokáig vezetett, aztán nem vette észre, hogy ellenfele a levegővételével ellentétes oldalra „megúszott”, későn kezdett hajrázni, így „csak” ezüstérmes lett (1:09,7).

Ráadásaként a 4x50 m-es vegyesváltók következtek: a férfiak nagy versenyben szorultak a második helyre, a nők pedig — a szegedi sikerek méltó befejezéséként — főlényesen nyerték a versenyt.

A Szegedi Tanárképző 10 arany-, 5 ezüst- és 5 bronzérmes végül is szép teljesítmény, s keserű szájjal talán csak az okozott, ha körülnéztünk a nyíregyházi sportkomplexumban, ahol a kitűnő sportcsarnok, stadion, kollegiumok mellett épül a fedett atlétikai csarnok (!!) és uszoda. Ez van nekik!

A szegedieknek pedig álmaik...

BALOGH TAMÁS

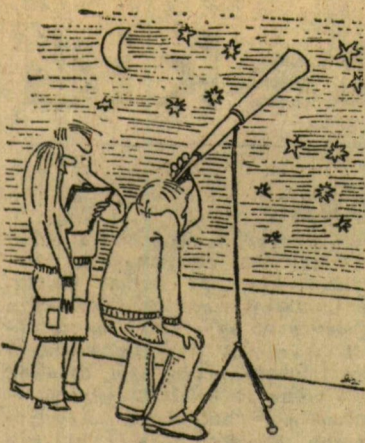
Ildikó, Nagy Piroška, Karip Anna, Vályi Aida, Marosi Judit, Tóth Györgyi, Szabó Anna, Laczó Márta, Somogyi Ilona, Agócs Adrienn, Tóth Melinda.

Férfiak: Szegedi Tanárképző — Testnevelési Főiskola 22:30; — Budapesti Műszaki Egyetem 20:19; — Egr. Tanárképző 25:22.

A csapat tagjai: Horváth László, Szuhaj György, Velky Mihály, Borbás János, Csorba László, Demeter Attila, Csankovszki Pál, Vincze Tamás, Székely Zoltán, Ménési Sándor, Balogh Tamás, Nagy Pál Sándor, Pásztor Attila. A bajnokság legeredményesebb góllövője Borbás János (Szeged) lett, 20 góllal.

A legsportszerűbb csapat díját a Szegedi Tanárképző férfi együttese nyerte.

A kollégiumi díjakat látom, de az ösztöndíjakat hiába keresem!

csak vicc?!

Nem árulom el, mennyivel emeltek az ösztöndíjaimat, nehogy a pénzemért szerezsek!

Úgy érzem, ebben a hónapban 50 Ft-tal csökken az ösztöndíjam (Szücs Edua karikatúrái)

A Játékszín és bemutatói

Pesten, a Játékszín félúton van a Vigaszínház és a Nagymező utca között. Aki betért már ebbe a kamaraterembe egy színházi előadásra, igazolhatja, hogy az előbbi mondat igaz a földrajzi távolságra, de igaz az itt játszott darabok tartalmára, előadására is.

A Játékszín falai közt néhány évvel ezelőtt még a Kamara Varieté működött. (Az épület még ma is a Cirkusz és Varieté Vállalat tulajdonában van, sőt ez a vállalat végzi a színházjegyek árusítását, az előadások lebonyolítását is.) Körülbelül tíz éve, hogy a varieté fokozatosan elvesztette a közönségét. Ugyanakkor egyre szaporodott azoknak a társaságoknak a száma, amelyek egy-egy színházi produkció bemutatására szövetkeztek és ehhez megfelelő színháztermet kerestek. Ezek amolyan partizánakciók voltak, olyan darabok előadásáért, amelyek nem illettek be, vagy nem fértek be a patinás társulatok repertoárjába. Ekkor döntött a Cirkusz és Varieté Vállalat a Játékszín megalapításáról.

Itt csak a jegyszedők, a díszletezők és a műszakiak állandó munkások. A színészek, rendezők valamilyen másik társulathoz tartoznak és azokon az esteiken játszanak itt, a Nyugati pályaudvar tözsomszédságában, amikor az anyaszínházban nincs feladatuk.

Szinte valamennyi itteni bemutatonak volt és van valami különleges érdekessége.

Itt került színpadra **Hernádi Gyula** színházmegújító törekvéseinek talán legsikerültebb darabja: a **Lélekvandorlás**, az író saját rendezésében. (Ezekben a hónapokban készül televíziós változata.)

A Játékszínben van műsoron a **Steinback regényéből készült Egerek és emberek**.

Még lényegesen kevesebb előadást ért meg egy másik adaptáció: **A kaméliás hölgy**. Ennek főszereplője, napjaink talán legsikeresebb magyar színművésze **Gálffy László**. De hiába a klasszikus téma, a sikeres színész; az előadás dög, a padosorok már előadásról előadásra ritkulnak.

G. B. Shaw életének egy epizódját eleveníti fel a levelekből összeállított **Kedves hazug** című darab. Ez az előadásorozat **Tolnai Klári** és **Mensáros László** „jutalomjátéka”. Más szereplő meg sem jelenik a színen.

Bessenyei Ferenc erőteljes színészegyénisége uralja a színpadot **A siketfajd** fészkében. Bessenyeinek mintha még a kis színpad és a nézőtér közelsége is segítene ebben az egyeduralomban. Sajnos, mellette a többi színész elhalványul.

Két filmszínész — **Balázsovits Lajos** és **Bálint András** — nyújt jó alakítást az egyik legfrissebb bemutatóban, a **Vadkacsában**. Ibsen értékes művét hosszú ideje nem láthattuk magyar színpadon. Ezt a hiányt pótolja ez az előadás.

A színpad és a film jövőbeli sztárjai is jelentkeznek ezen a deszkákon. **Puskás Tamás** „színészé-avatása” itt történt a **Meierék** című drámában. Ő a Színművészeti Főiskola végzős hallgatója. (Ezekben a hetekben a főiskolai vizsgálóeladásokon Molire-egyfelvonásokban keltett feltűnést alakításaival.)

A Játékszín vezetése gondol a legfiatalabbakra is. **Csukás István** mesejátékai a színpadon is sikert arattak. Néhány hónapja van műsoron a Játékszínben az **Aranyágacska**.

Essen a végéhez közeledik a színházi évad. De az előbb felsorolt darabok nagy részével a szeptemberi színházműsorokban ismét találkozhatunk, a közönség érdeklődése, a siker prolongálja őket.

Az én hallucinációm

... Előfordul, hogy a betegek egész mondatokat, sugalmazást hallanak a hallucinációjában. Ezek befolyásolják a beteg egész magatartását ...

Dr. Domján Károly

Sípszó: tik-tik-tik-tik-tak
Bemondó: 18 óra 30 perc. Kedves hallgatóim! Közzétitést adunk a sámánképzés egészét érintő reformtanácskozás helyszínéről.

Tudósító: (Halk visszafolytott hangon, hiszen a sátorban a tanácskozás kongóan forró csöndje motoszkál). Köszöntöm kedves hallgatóimat. Éppen jókor kapcsolódnak be a várva várt tanácskozásba. A már korukat nézve is tekintélyes, őszhajú sámánok többsége a tűz fölé tartott kezüket melengetik. Van aki a saját pecsenyéjét süti. Az egyik idős sámán éppen a kezét mossa. A mindannyiunkat, egész jövőn-

Pardon!

ket érintő kérdés súlyát mind az öten láthatóan átérzik, hiszen homlokuk erősen ráncos. Meg kell jegyeznem, hogy a fiatalabb sámánok, és a leendő sámánok nagy tömegei a sátor előtt türelmetlenül toporognak.

Elnézést kell kérnem a türelmetlen hallgatótól, de e rövid jelentkezésünkben sajnos csak az újonnan bevezetendő tantárgyról dönt a nagybecsű fórum. A szavazatokat a pontozóbíró már összeszedte. Feszült pillanatok kedves hallgatóim! Talán most! Igen, most meglebben a függöny, s egy amazon diadalmasan tartott Olajzöld táblájáról máris olvashatjuk, min nevelkednek a jövő sámánjai.

Hej, de izgalmas évek ezek! Most fordítja erre a tábláját, és én büszke vagyok rá, hogy a kedves hallgatóval én közlöm először a nagy hírt! Az új tantárgyak tehát: nehéz kibetűzőm az új tudományok, az új tudományágak megnevezéseit; de mégis megvan! A jövő tantárgyai tehát: szunnyadológia, diktafonológia, definológia, magológia, kódexmásolás!

Bemondó: Kedves hallgatóim! Helyszíni közvetítést adunk a sámánképzés egészét érintő reformtanácskozásról. Az érdeklődő hallgatók kedvéért elmondom, hogy következő közvetítésünk ezen az adón, ebben az időpontban 5 év múlva lesz.

BAGÓ JÓZSEF

Fotópályázatunk eredménye!

A Szegedi Egyetem Szerkesztősége által meghirdetett fotópályázatra érkezett pályaműveket a szentesi Ifjúsági Ház Fotókörre Csikesz Gábor, Csikeszné Sári Ilona, Virág Bálint zsűrizte.

A zsűri véleménye szerint hat szerző 37 képe nek nagy részénél nagytéchnikai és kompozíciós hibák találhatók. A beérkezett alkotások között a sok tájkép és erdőrézlet mellett kevés a tudatos alkotó munkával készített fotó.

Ebből következnek a zsűrinek az a véleménye, hogy a beadott pályaművek színvonala — általában — alacsonynak mondható.

Az alkotások elemzése, értékelése után a zsűri a következő döntést hozta. Első díjat kapott a **Lépcsőház** című képért **Benyhe János**. Második helyezést **Zulauf János** ért el **Téli** című fotójával. A harmadik díjat **Horváth Sándornak** ítélte a zsűri **Pingpongozók** című képéért.

A zsűri megítélése szerint a pályázatra beérkezett alkotások közül **Benyhe János képei emelkednek ki kompozíciós és technikai biztonságukkal**. Szepek, tiszták, a mondanivalót tömören fejezik ki.

Szepek a **Horváth Sándor** által készített **téli felvételek**, **Pingpongozók** című alkotása pedig **érdekesen, újszerűen ábrázolja a kollégiumi életet**.

A díjat nyert hallgatók mind-egyike a **József Attila Tudományegyetem Természettudományi karának** hallgatója. (Díjnyertes alkotásaikat következő, június 8-i lapszámunkban közöljük.)

Sok kicsi sokra megy!

Emlékszem, mennyire haragudtak ránk NDK-ban, amikor turista zsebpenzünk utolsó „fillérjeit” is el akartuk költeni. Az öt pheningesek a legkisebb címletű aprópénzek NDK-s barátainknál... Méretre is kicsik.

A múltkor hallottam, hogy a lajostmizei vonaton sem szereti a kalauz az aprópénzt. Ezúttal persze a magyar fillérekről van szó. Az utas minden alattvalói fantázia nélkül fizetné a jegyét, az ötförintos melletti jó néhány 50 és 20 fillérrrel. A kalauz drasztikusan cselekszik: kidobja az ablakon az aprót. Bizonyára dühében, hogy neki kinlódnia kellett volna a fillérek számolgatásával.

Elejtünk egy 10, vagy 20 fillérest, restek vagyunk lehaladni érte. Számtalanszor látni, hogy a földre gurult apró a szerencsés megtalálóra vár.

Gondoljuk csak meg: a sok kicsi, tényleg sokra megy! Úgy látszik nem mindenkinek!

— BORZI —

Mi lesz veled, futball?

Képzelnék el, hogy az UEFA elnöke a barcelonai stadionban, százezer „örült spanyol” szótlán asszisztálása mellett átadja a Kupagyőztesek Európa Kupáját a Standard Liège csapatkapitányának. Miután meggyőződünk arról, hogy ezt bizony-igen nehéz elképzelni, megérthetjük, hogy május 12-én este csak és csakis az FC Barcelona nyerhetett. S ha ehhez a győzelemhez az kellett volna, hogy tüzes bikákat engedjenek a belgák kapujára, hát akkor tüzes bikákat engednek rá. Az UEFA elnöke diszkrétan félrenézett volna, a közvetítövonalban pedig hiba lett volna. De hát erre azért nem volt szükség: az FC Barcelona van olyan jó csapat, hogy — ha kisebb, nem szorosan a futballhoz tartozó fufangokkal is, de — legyőzze az egyéb körülmények között kiválóan futballozó belgákat. Udo Lattek Nagy Mester, s persze hogy előre tudta: Tahamatával úgysem tud mit kezdeni a spanyol védelem. Hát — a szó legszorosabb értelmében — lejogatta őt az egyébként fiatal és tehetséges Manólovál. Félreértés ne essék: nem vagyok Standard-szurkoló, s meggyőződésem, hogy az FC Barcelona megérdemelten nyerte meg a kupadöntőt, megérdemelten a futball végső igazsága szerint: legalább egy göllal többet rúgott, mint ellenfele. A győzelem körülményei azonban a (nem spanyol) nézőt vagy szurkolót mélyen aggasztják, a futball „egytemes fejlődése” s a 12. labdarúgó VB szempontjából egyaránt. A szurkoló, aki nem foglalkozik már azzal, hogy az UEFA miért jelölte ki jó előre a kupadöntő színhelyét, esetlegesen jogtalan előnyhöz juttatva valamely csapatot (mint ahogy az most bekövetkezett), s azzal sem, hogy a Stadionban a félgözzel játszó peruiak miért csinálnak hülyét a magyar csapatból — mert ő már csupán jó focit akar látni. S helyette mit lát? A játékosok egyre kevesebbet törődnek a labdával, s előnyt szerezni vagy tartani minden mást bevetnek, csak éppen futballtudásukat nem. És mi a helyzet? Az UEFA ész nélkül bünteti az európai klubcsapatok jelentős részét, többnyire szurkolóik botrányos viselkedése okán. Megdöbbenő, hogy ebben a tehetetlen szervezetben nincs senki, aki tudná, esetleg azért, mert valaha maga is futballozott, hogy a nézőt egyetlen dolog befolyásolja: az, ami a pályán történik. A néző nem akkor csinál botrányt, amikor csapata egy jól és sportszerűen játszó ellenféltől gólt kap vagy vereséget szenved, hanem akkor, amikor csapatát — fizikai értelemben is — az ellenfél durva szabálytalanságai vagy éppen a játékevezető sorozatos tévedései sújtják. Magyarán: először a pályán belül kell rendet csinálni. Hogy például Eschweiler miért nem állított ki — már az első félidőben — legalább egy spanyol játékost, azt — meggyőződésem — utólag maga sem tudja. Működése pontosan jelzi azt az elképesztő zavart, ami a világ szinte minden játékevezetőjében megvan. Hoz-

szú évek óta nyilvánvaló, hogy a játékevezetők többsége az egy-személyi ítélethezóra nehezedő pszichikai terhet képtelen elviselni. Határozatlan lesz akár egy-egy partdobás megítélésénél is, téves ítéleteket ad vissza a másik oldalra stb., vagyis: kicsúszik a meccs a kezéből. Ami ezután történni szokott a pályán, annak többnyire kevés köze van a futballhoz. (Ezt némely riportter az adott csapat raffinaltságának, tapasztalatának nevezi.) A bíró hülye, ez — valószínűleg — a szurkoló szempontjából örök jelzője marad, de azért ennyire ne legyen az. Mondják, a garázda szurkoló elfelejti, hogy végső soron játékról van szó. Nem igaz. A pszichikailag terrorizált játékos egyre játékevezető az, aki megelégedik erről, mert nem tartja be a szabályokat, amelyek a játék lényegét teszik. Kiváncsi vagyok például, hogy Udo Lattek, aki egyébként Nagy Mester, milyen szándékkal állította a védelem közepére az a Miguelit, akit az egész bajnoki idény alatt nem vagy alig szerepeltetett, s aki nemcsak a belga csatársort, de a pályát talaját is leradiroztatta... S gondoljuk el: huszonek játékos egyre gyorsabbá váló, nemegyszer valóban gigási küzdelmek irányítását egy ember itélőképességére bízzák (a partjelzők tevékenysége a tehetetlenség magas fokán áll, s gyakorlatilag a lesállítás regisztrálására szorult), olyanára, aki gyakran 40—50 méter távolságból kénytelen valamilyen ítéletet hozni. Kérdezem én: miért nem lehet még egy játékevezetőt bevonnai a játékba (például), vagy miért nem lehet — akár időleges kiállításokkal stb. — megszüntetni a nevelés sárgalapos rendszert? Világos, hogy ezek esetleges javaslatok, s nem kompetenciát óhajtanak, csupán a változtatás szükségességét jelzik. Nehogy folytatása legyen a KEK-döntő szellemének, mert ez befolyásolhatja akár a VB kimenetelét is. Mert ha a KEK-döntőn látottak ott is érvényesek lesznek, már most megmondható, ki lesz a világbajnok. Az, aki le tudja győzni a spanyolokat.

(-lányi)

SZEGEDI EGYETEM

A József Attila Tudományegyetem, a Szegedi Orvostudományi Egyetem és a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola MSZMP és KISZ-bizottságainak lapja

Felölös szerkesztő: **GRÓF RÓZA**
Szerkesztőség: 6720 Szeged, Dugonics tér 12. Telefon: 12-119
Megjelenik havonta kétszer
Ára: 1,80 forint. Előfizetési díj egy évre 28,80 forint

Terjesztik az intézmények KISZ- és szakszervezeti bizottságai
Kiadja a Csongrád megyei Lapkiadó Vállalat Szeged Tanácsköztársaság útja 10. sz. 6740
Felölös kiadó: Kovács László igazgató
Szegedi Nyomda Szeged,
Bajcsy-Zsilinszky u. 28 6720
1982. V. 26. - 2305 -
ISSN: 0230-791X

Felölös vezető: Dobó József igazgató

—bi—